

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Tatiana Choreňová

KONCENTRACE ŘÍZENÍ A JEJÍ MEZE

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Smolík, Ph.D
Katedra občanského práva
Datum vypracování: 20. června 2016

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Tatiana Choreňová

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala panu JUDr. Petru Smolíkovi, Ph.D za vedení mé diplomové práce, za užitečné rady a odborný dohled. Děkuji dále Mgr. Andree Grivalské za její podporu a také ochotu poskytnout nejen odborné rady.

Obsah

Úvod.....	6
1 Koncentrace řízení jako pojem a pojmy související	8
1.1 Zásada koncentrace řízení a její projevy v českém právním řádu	8
1.2 Pojem a účel koncentrace řízení.....	10
1.3 Stručný historický exkurs.....	11
1.3.1 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní)	11
1.3.2 Zákon č. 319/1948 Sb. a zákon č. 142/1950 Sb.....	14
1.3.3 Zákon č. 99/1963 Sb. a jeho zásadní novelizace z pohledu koncentrace .	14
1.4 Východiska současné úpravy koncentrace řízení a její význam	16
2 Zákonná a soudcovská koncentrace řízení.....	19
2.1 Zákonná koncentrace řízení	19
2.2 Soudcovská koncentrace řízení	20
2.3 Prvky zákonné a soudcovské koncentrace v platné právní úpravě	22
3 Povinnost a břemeno tvrzení, povinnost důkazní a důkazní břemeno.....	24
3.1 Pojem povinnosti tvrzení a břemena tvrzení	24
3.2 Pojem povinnosti důkazní a důkazního břemene.....	25
3.3 Vývoj povinnosti a břemena tvrdit a prokazovat v souvislosti s koncentrací řízení 27	
4 Prvky koncentrace řízení ve fázi přípravy jednání	31
4.1 Institut kvalifikované výzvy k vyjádření dle § 114b o.s.ř.....	31
4.2 Přípravné jednání	38
5 Prvky koncentrace řízení ve fázi jednání ve věci samé před soudem prvního stupně 42	
5.1 Obecně.....	42
5.2 Vliv změny žaloby na koncentraci dle 118b o.s.ř.	45
5.3 Výjimky ze zákonné koncentrace řízení dle 118b o.s.ř.	46
6 Koncentrace řízení k vyhlášení rozhodnutí soudu prvního stupně a v odvolacím řízení	51
6.1 Obecně ke koncentraci řízení ke skončení jednání	51

6.2	System neúplné apelace a výjimky z omezení odvolacích důvodů zakotvené v § 205a o.s.ř.....	53
7	Poučení soudu spojená s § 118b o.s.ř. a § 119a odst. 1 o.s.ř. a jejich vliv na koncentraci řízení.....	58
7.1	Poučení soudu dle § 118b o.s.ř.....	58
7.2	Poučení soudu dle § 119a odst. 1 o.s.ř.	62
8	Možnost koncentrace řízení v rámci rozhodčího řízení dle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů	63
9	Prvky koncentrace řízení ve francouzském civilním procesu	70
	Závěr	74
	Seznam zkratk	76
	Seznam použité literatury a pramenů.....	77
	Zákonná úprava.....	77
	Odborné publikace	77
	Internetové odkazy.....	79
	Judikatura.....	79
	Resumé.....	82
	Summary.....	84
	Název práce v anglickém jazyce.....	86
	Klíčová slova	86
	Key words	86

Úvod

Občanské soudní řízení je v našem prostředí hlavním prostředkem k vymožení občanskoprávních nároků jednotlivců. Na občanskoprávní řízení jsou tak společností kladeny určité požadavky, které mnohdy vyplývají i z ústavněprávních předpisů, a které mají vést k vymožení nároků jednotlivců.

Jedním z takových požadavků je rovněž potřeba rychlosti a efektivnosti řízení, kterou zajišťují mnohé instituty civilního procesu zakotvené zejména v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Tyto instituty včetně jejich aplikace v praxi však nesmějí být užívány způsobem snižujícím úroveň spravedlnosti procesu.

Mezi takové instituty patří také instituty související s koncentrací řízení, tedy v podstatě instituty, které jsou projevem zásady koncentrace řízení. Zásada koncentrace řízení je pak zásadou, která v českém právním řádu v posledních letech zaujímá stále významnější místo mezi civilněprocesními zásadami a zdá se, že tendence tuto zásadu posilovat budou do budoucna přetrvávat.

Úprava koncentrace řízení v její současné podobě však skrývá mnoho problematických aspektů, a to zejména z hlediska praktického uplatnění jednotlivých institutů. V praxi se tak lze mnohokrát setkat s váhavým a zdrženlivým přístupem ke koncentraci ze strany soudů, které často samy – a mnohokrát vědomě – postupují nesprávně a mnohdy úmyslně koncentraci řízení obcházejí. S takovými situacemi jsem se sama setkala i v rámci své praxe při studiu, proto jsem si za cíl své diplomové práce stanovila na některé související problémy poukázat a navrhnout jednak několik výkladových řešení, a jednak také řešení de lege ferenda.

V úvodních kapitolách této práce se budu věnovat vymezení zásady koncentrace řízení, a dále pak vymezení samotné koncentrace a s ní souvisejících pojmů, včetně krátkého pohledu do historie úpravy koncentrace řízení. V následujících kapitolách budou rozebrány jednotlivé prvky koncentrace řízení v platné právní úpravě spolu s některými souvisejícími poučovacími povinnostmi soudu, to vše rovněž s důrazem na

problematická místa jednotlivých ustanovení a jejich aplikaci. Dále se pokusím objasnit možnosti koncentrace v rozhodčím řízení, přičemž zde bude na koncentraci nahlíženo i v kontextu autonomie vůle stran. Konečně budou v této práci prezentovány také některé projevy koncentrace řízení v platné civilněprávní úpravě ve Francii.

1 Koncentrace řízení jako pojem a pojmy související

1.1 Zásada koncentrace řízení a její projevy v českém právním řádu

Právní řád České republiky je protkán právními zásadami jako východisky úprav v každém odvětví práva, jež jsou povahy obecné, přičemž se z velké části jedná o takové zásady, jež jsou nezbytnou součástí demokratického uspořádání a právního státu.

Z. Kühn právním principem či zásadou (tyto dva pojmy od sebe v podstatě neodlišuje) rozumí „*právní pravidlo (vyjádřené kondicionální větou) tvořící základ právního institutu, zákona, právního nebo právních odvětví či právního řádu jako celku, mající pro tu část práva mimořádný stupeň důležitosti a vyznačující se vysokým stupněm obecnosti a obvykle vyjadřující vyšší hodnoty právního řádu*“¹. Jako příklad takové zásady lze uvést zejména zásadu rovnosti před zákonem, zásadu předvídatelnosti práva, zásadu legální licence a řadu dalších.

Vedle nich pak právní věda zná tzv. oborové zásady, jež jsou specifické pro konkrétní právní² odvětví, a jedná se o vůdčí zásady, na kterých je dané právní odvětví postaveno.

Výjimkou není ani občanské právo procesní, které rovněž disponuje vlastními odvětvovými zásadami či principy³, jakými jsou například zásada hospodárnosti, zásada kontradiktornosti, zásada dispoziční, atd., přičemž tyto zásady často tvoří opozitní dvojice⁴. Mezi takové zásady patří i zásada koncentrační (legálního pořádku) a zásada

---

¹ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Praha: Leges, 2010, 191 s. ISBN 9788087212516. s. 17. K problematice viz také WINTR, Jan. Říše principů: obecné a odvětvové principy současného českého práva. Praha: Karolinum, 2006, 278 s. ISBN 8024612461, případně KÜHN, Zdeněk. Aplikace práva ve složitých případech: k úloze právních principů v judikatuře. Praha: Karolinum, 2002, 419 s. ISBN 8024604833.

² GERLOCH, Aleš. Teorie práva. 4., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 343 s. ISBN 9788073800239. s. 34.

³ Pro potřeby této práce budou pojmy zásada a princip používány jako synonyma, právní věda nicméně tyto pojmy do určité míry odlišuje; avšak tento rozdíl v pojmech není pro tuto práci jakkoli podstatný.

⁴ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014, 621 s. ISBN 9788072019403. s. 73.

jednotnosti řízení (arbitrárního pořádku), přičemž o zásadě jednotnosti řízení lze mluvit jako o převažující zásadě současného civilního práva procesního⁵.

Zásada arbitrárního pořádku představuje koncept civilního řízení založený na jednotnosti řízení, které od začátku až do konce tvoří jediný nedílný celek a není v něm striktně stanoveno pořadí jednotlivých procesních úkonů⁶. O průběhu konkrétního řízení a pořadí procesních a jiných úkonů rozhoduje soudce. Zásada arbitrárního pořádku se v českém právním řádu začala uplatňovat až ke konci 19. století s účinností zákona č. 113/1895, o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní, více viz podkapitola 1.3 této práce).

Zásadou legálního pořádku, neboli koncentrační, se naproti tomu rozumí koncept řízení, které pozůstává z jednotlivých částí, v rámci nichž se provádějí určité stanovené úkony, které, nejsou-li provedeny, budou prekludovány⁷. Zásadou legálního pořádku byl civilní proces téměř zcela ovládnán až do konce 19. století.

Uvedené zásady v civilním procesu stojí vedle sebe a v rámci historického vývoje byly různě kombinovány.

Někteří autoři civilněprocesních publikací nicméně zásadu koncentrace řízení do určité míry terminologicky oddělují od zásady legálního pořádku, přičemž uvádí, že účinností novelizace občanského soudního řádu zákonem č. 7/2009 Sb. je převažující zásadou právě zásada koncentrace řízení⁸. Avšak např. Prof. A. Winterová se k tomuto názoru nepřiklání a zdůrazňuje, že civilní řízení v současnosti nadále zůstává jednotným i navzdory zařazení určitých prvků koncentrace⁹. Lze však s jistotou konstatovat, že vzhledem k obsahu předmětné novely, berouc v úvahu i novelu č. 30/2000 Sb., je zjevnou tendencí zákonodárce koncentrační zásadu posilovat¹⁰.

---

⁵ Ibidem, s. 78.

⁶ Ibidem, s. 77.

⁷ Ibidem, s. 78

⁸ SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. Civilní proces: obecná část a sporné řízení. V Praze: C.H. Beck, 2014, 432 s. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 9788074002793. s. 38.

⁹ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014, 621 s. ISBN 9788072019403., s. 78.

¹⁰ K tomu více viz důvodová zpráva k novele o.s.ř. zákonem č. 30/2000Sb.

1.2 Pojem a účel koncentrace řízení

Koncentrace řízení spočívá v omezení možnosti účastníků řízení uvádět skutečnosti či navrhopvat důkazy rozhodné pro věc, a to stanovením určitého momentu řízení, po jehož uplynutí již taková tvrzení účastníků soudem nebudou přijata.¹¹

Lze tedy mluvit o jakémisi soustředění – koncentraci procesních úkonů účastníků. Termín procesní úkon není v této souvislosti použit náhodně, neboť koncentrovány nebývají pouze tvrzení ohledně skutečností a důkazů, ale také jiné procesní úkony jako např. vybrané procesní námitky. Kupříkladu námitku místní nepříslušnosti může účastník dle § 105 odst. 1 o.s.ř. vznést pouze, byla-li uplatněna při prvním úkonu účastníka (z povahy věci se tak nemůže jednat o úkon žalobce, neboť jeho prvním úkonem ve věci je žalobní návrh¹², který podává soudu, o němž se domnívá, že je příslušným).

K realizaci soustředění možnosti uplatnit skutková tvrzení a navrhopvat důkazy může dojít přímo zákonnou úpravou (zákonná koncentrace řízení), rozhodnutím soudu (soudcovská koncentrace řízení), případně kombinací obou typů koncentrace. K odlišení těchto dvou typů koncentrace řízení a jejich projevům v české právní úpravě viz kapitola 3 této práce.

Nutno říci, že ze samotné povahy koncentrace řízení vyplývá zájem na jejím uplatnění pouze v řízeních sporných. Pro řízení nesporná upravená zákonem č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, na rozdíl od úpravy uvedené v o.s.ř., platí, že v nich mohou účastníci uvádět skutečnosti a důkazy rozhodné pro věc až do vyhlášení nebo vydání rozhodnutí soudu prvního stupně s tím, že není omezena ani možnost účastníků uvádět nova v řízení odvolacím.¹³

---

¹¹ Někteří autoři mluví o tzv. skutkovém a důkazním „stopstavu“, viz např. Jaromír Jirsa: Perspektivy českého civilního procesu, [Právní rozhledy 12/2008, s. 427] a Karel Svoboda: Nový režim koncentrace v civilním sporu – z bláta do louže, [Bulletin advokacie 3/2009, s. 22]

¹² Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 367.

¹³ ust. § 20 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

V současné úpravě sporných řízení podle o.s.ř. je možnost uvádět skutečnosti rozhodné pro věc a důkazy k jejich prokázání s určitými výjimkami omezena na dobu do skončení prvního jednání před soudem první instance (ust. § 118b odst. 1 věta druhá o.s.ř.), nebo do skončení přípravného jednání dle ust. § 114c odst. 5 o.s.ř. (ust. § 118b odst. 1 věta první o.s.ř.).

Koncentrace dle výše uvedených ustanovení se tak nevztahuje na jakákoli tvrzení účastníků řízení, nýbrž zásadně na skutečnosti a důkazy rozhodné (právně významné) pro věc.

Účel koncentrace ve sporných řízeních spočívá především v motivaci účastníků řízení prezentovat svá tvrzení rozhodná pro věc co nejdříve. S tím souvisí i tendence zavedená v o.s.ř. účastníky přimět k aktivnímu přístupu k řízení před soudem pod hrozbou neúspěchu ve věci, která je úzce spojena se zájmem na spravedlivém rozhodnutí založeném na co nejúplněji zjištěném skutkovém stavu. Samotný skutkový stav projednávané věci totiž mohou nejlépe znát pouze strany sporu a je proto zcela logické zatěžovat jeho dostatečným objasněním právě je, a to prostřednictvím procesních povinností ohledně tvrzení a důkazů.

Předpokladem pro naplnění výše uvedených účelů koncentrace je však dostatečná informovanost stran řízení o tom, zda a kdy ke zkoncentrování řízení dojde a v čem koncentrace spočívá (tzv. materiální podstata koncentrace), která je v současném českém civilním procesu realizována prostřednictvím poučovací povinnosti soudu.¹⁴ Dalším předpokladem vedle nutnosti informovanosti stran je dostatečný prostor stran pro realizaci povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní.

1.3 Stručný historický exkurs

1.3.1 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní)

V zákoně o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní, dále jen „c.ř.s.“), účinném od roku 1898, jenž byl recepčním zákonem převzat i do prvorepublikového právního řádu, již byla zohledněna zásada koncentrace řízení,

---

¹⁴ Více k poučovací povinnosti ohledně koncentrace viz kap. 7 této práce.

přičemž si nelze nevšimnout, že nynější pojetí se v mnoha aspektech blíží právě pojetí v c.ř.s.

Do přijetí c.ř.s. z roku 1895 byl civilní proces ovládán Obecným řádem soudním z roku 1781, jenž znamenal definitivní odklon od středověkého pojetí procesního práva, a zakotveno bylo mnoho moderních prvků. Josefinská úprava byla však pořád striktně ovládána zásadou legálního pořádku (s určitými výjimkami jako například tzv. bagatelní řízení, jenž bylo naopak zcela ovládáno zásadou arbitrárního pořádku¹⁵), tak, jak tomu bylo v úpravách předchozích. C.ř.s. se pak koncepčně v otázce organizace řízení zcela odklonil od legálního pořádku uplatňovaného v předchozí úpravě a princip jednotnosti řízení téměř zcela ovládl tehdejší civilní proces. C.ř.s. s několika menšími změnami zůstal v platnosti až do roku 1950.

Poměrně podstatným institutem z pohledu této práce je tzv. první rok¹⁶, jenž lze do určité míry přirovnat k dnešnímu přípravnému jednání. V rámci prvního roku se nicméně soud sporem nezabýval po skutkové stránce, nýbrž měl za úkol zejména pokusit se o smír a zkoumat procesní podmínky řízení či náležitosti žaloby. Mohl však učinit i rozhodnutí ve věci samé formou rozsudku pro uznání a kontumačního rozsudku.

Nebyla-li věc vyřízena některým z výše uvedených způsobů, případně nedošlo-li ke zpětvzetí žalobního návrhu, učinil soud výzvu žalovaného k odpovědi na žalobu (tzv. přípravné podání dle § 78 c.ř.s.).¹⁷ Důsledkem marného uplynutí lhůty k odpovědi na žalobu byla možnost žalobce navrhnout vydání kontumačního rozsudku.¹⁸

V této souvislosti také nemožno opomenout existenci výzvy k odpovědi na žalobu, jejíž neuposlechnutí vedlo k vydání rozsudku pro zmeškání (§ 398 c.ř.s.).

---

¹⁵ více viz FIALA, Josef. Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu. Praha: Univerzita Karlova, 1974. Acta Universitatis Carolinae, 21, 1974.

¹⁶ § 239 a násl. c.ř.s.

¹⁷ Přípravné podání dle citovaného ustanovení muselo vedle obecných náležitostí podání obsahovat také návrhy žalovaného, vylíčení skutkového stavu a navržení důkazů k jeho prokázání a případně prohlášení o pravdivosti, správnosti a úplnosti skutkových tvrzení žalovaného.

¹⁸ § 398 c.ř.s.

Po učiněné odpovědi na žalobu mohl soud nařídit přípravné řízení¹⁹, v rámci něhož již byly projednávány skutkové okolnosti sporu a navrhovány důkazy k jejich objasnění.

Koncentrace řízení se mohla uplatnit hned v několika momentech řízení, a to po prvním jednání ve věci a eventuálně po nařízeném přípravném řízení. Po přípravném řízení nebylo možné uplatnit další tvrzení a důkazy, ledaže druhá strana sporu proti tomuto jejich uplatnění neodporuje, nebo taková tvrzení a důkazy nebylo možné uplatnit dříve.

U ústního přelíčení se pak výrazně projevovala zásada arbitrárního pořádku, s čímž souvisela i možnost soudce na návrh či ex offo nové tvrzení nebo důkazní prostředek prohlásit za nepřipustná v případě, že dříve v řízení nebyly uplatněny a v předmětné jeho fázi jsou uplatněny za účelem protahování sporu (§ 179 c.ř.s.²⁰).

Nové důkazy, návrhy, či skutečnosti rovněž již nemohly být uplatněny v odvolacím řízení, v němž se uplatňoval princip neúplné apelace.^{21 22}

Zajímavým důsledkem působení průtahů v řízení je v kontextu tématu této práce uložení pořádkového trestu advokátu, jenž průtahy řízení hrubě zavinil (§ 179 c.ř.s.). Působení průtahů v řízení pak mohlo mít za následek i uložení povinnosti k náhradě nákladů řízení, a to zcela i částečně, vítězné straně sporu (§ 44 c.ř.s.²³).

---

¹⁹ § 245 a násl. c.ř.s.

²⁰ „Strany mohou až do konce ústního jednání přednésti nová skutková tvrzení a nové důkazní prostředky, týkající se předmětu tohoto jednání. Takový přednes může však soud na návrh nebo z úřední moci prohlásit za nepřipustný, když nové údaje a důkazy nebyly dříve předneseny zřejmě v úmyslu, aby se rozepře protáhla, a když by jejich připuštění značně zdrželo vyřízení rozepře. Lze-li při tom též přičísti advokátu strany hrubé zavinění, může mu kromě toho býti uložen pořádkový trest.“

²¹ § 482 c.ř.s.: „Skutkové okolnosti a důkazy, které se podle obsahu procesních spisů prvního soudce a skutkové podstaty rozsudku nevyskytly ve stolici první, smějí v odvolacím řízení strany přednésti toliko na důkaz nebo vyvrácení uplatňovaných důvodů odvolacích; k takovému novému přednesu se nad to smí přihlídnouti jen tenkrát, byl-li dříve odpůrci oznámen odvolacím spisem nebo přípravným podáním.“

²² HORA, Václav. Československé civilní právo procesní. Praha, 1923.

²³ „Jestliže by byly tvrzení o skutečnostech nebo důkazní prostředky uváděny za okolností, z nichž soud nabyt přesvědčení, že strana je mohla uplatnit dříve, a jestliže se připuštěním takového přednesu zdrží vyřízení právní rozepře, může soud na návrh nebo z úřední moci uložit náhradu procesních nákladů zcela nebo částečně té straně, která takovýto přednes učinila, třeba by zvítězila. To platí zejména také o takových údajích a nabídnutých důkazech, které měla zvítězivší strana učiniti již v přípravném podání a jejichž pozdější uvedení způsobilo průtah v projednávání nebo vyřízení právní rozepře.“

1.3.2 Zákon č. 319/1948 Sb. a zákon č. 142/1950 Sb.

Prvním krokem k výrazným změnám v pojetí civilního procesu bylo přijetí zákona č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví, jenž byl ovládán zásadou materiální pravdy a přinesl do popředí rovněž zásadu vyšetřovací.²⁴ Tento legislativní počín představoval v občanském soudním procesu zásadní průlom týkající se nejen jeho vůdčích zásad, ale i obecných principů československého právního řádu. Co se týče samotného civilního procesního práva, došlo k naprosté diskontinuitě s předchozí úpravou (tj. se zákonem č. 113/1895 ř. z., civilní řád soudní) Zásada koncentrace řízení z civilního procesu zmizela na několik desítek následujících let (s výjimkou sporů směnečných a šekových).

Zaveden byl systém úplné apelace, když ustanovení § 482 c.ř.s. bylo zrušeno a ustanovením § 47 odst. 2 zákona č. 319/1948 Sb. bylo výslovně dovoleno v odvolacím řízení uvádět tvrzení a důkazy před soudem prvního stupně neuvedené, to vše s důrazem na zásadu materiální pravdy a zásadu oficiality a vyšetřovací, které byly pro civilní proces pod vlivem posilování role státu ve všech oblastech života občanů naprosto stěžejní. Zrušeny byly instituty jako např. rozsudek pro uznání a také byla sjednocena úprava pro řízení sporná a nesporná.

V následně přijatém zákoně č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních, se pak koncentrace vztahovala pouze na námitku místní nepříslušnosti (a to také ne zcela - nevztahovala se na navrhovatele²⁵) a také pro spory ze směnek.

1.3.3 Zákon č. 99/1963 Sb. a jeho zásadní novelizace z pohledu koncentrace

S přijetím zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, z pohledu koncentrace řízení v civilním procesu nedošlo k žádným zásadním změnám. Vůdčí zásadou zůstává zásada materiální pravdy spolu se zásadou vyšetřovací. Nadále zde také nacházíme systém úplné apelace a projevy koncentrace pouze v řízení směnečném a šekovém.

---

²⁴ K jednotlivým definicím viz WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014, 621 s. ISBN 9788072019403.

²⁵ § 55 zákona č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních.

S novelizacemi, které nastoupily společenské a politické změny konce osmdesátých a začátku devadesátých let, ke větším změnám ohledně zásad tvrzení a dokazování také nedošlo. Z těch menších změn možno zmínit omezení související s možností projednání určitého typu sporů před arbitrem.²⁶ Námitku, že spor má být projednán před rozhodcem, lze s účinností této novely uplatnit nejpozději při prvním úkonu odpůrce (dnes žalovaného).

Zákonem č. 171/1993 Sb. pak zákonodárce po mnohých desetiletích do českého právního řádu vrací rozsudek pro uznání a rozsudek pro zmeškání, čímž došlo k významnému posunu od zásady materiální pravdy dominující v předchozích úpravách.

Výrazné změny nejenom na poli koncentrace v civilním procesu přinesla až novelizace občanského soudního řádu zákonem č. 30/2000 Sb. (tzv. „velká“ novela o.s.ř. účinná od 1. 1. 2001), která znamenala výrazný posun k zásadě formální pravdy.

Zpracovány byly vícere prostředky k urychlení a zefektivnění řízení před soudem, jako je konkretizace úkonů soudu v rámci přípravy jednání obsažená v ustanoveních § 114 o.s.ř. a § 114a o.s.ř., či kvalifikovaná výzva dle ust. § 114b o.s.ř.

Z pohledu této práce je pak zásadní také posun k systému neúplné apelace u sporných řízení, kdy strany sporu mají možnost tvrdit a předkládat důkazy pouze do vyhlášení rozhodnutí soudu prvního stupně a zejména pak zavedení zákonné koncentrace pro taxativně určená řízení (§ 118b o.s.ř. v tehdejší znění, viz kapitola 1 této práce) a možnost soudcovské koncentrace (§118c o.s.ř. v tehdejší znění, viz kapitola 1). Prof. Winterová ve volbě taxativního výčtu řízení, u nichž docházelo ke koncentraci dle § 118b o.s.ř., spatřuje záměr zákonodárce zákonnou koncentraci v praxi vyzkoušet.²⁷

---

²⁶ více viz důvodová zpráva k § 106 zákona č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád

²⁷ WINTEROVÁ, A., Koncentrace civilního soudního řízení. Bulletin advokacie, 2001, roč. 2001, č. 4, s. 8-23.

Poslední rozsáhlou novelou občanského soudního řádu zákonem č. 7/2009 Sb. (tzv. „souhrnná“ novela) byla dále realizována snaha zákonodárce o zamezení průtahů v soudním řízení²⁸ a posíleno uplatnění zásady koncentrace řízení.

Zaveden byl institut přípravného jednání v zásadě tak, jak jej známe dnes, a to v ustanovení § 114c o.s.ř., jenž předsedovi senátu ukládá povinnost za určitých podmínek nařídit přípravné jednání, k němuž předvolá účastníky a učiní další potřebné úkony (pokusí se o smírné vyřešení věci, vyzve k doplnění tvrzení a důkazů atd.). Koncentrace řízení se tak pro případy, kdy bylo nařízeno a provedeno přípravné jednání, posunula k dřívějšímu momentu řízení s vázaností na konec přípravného jednání.

Zrušeno bylo ustanovení § 118c o.s.ř. zakotvující soudcovskou koncentraci a úprava zákonné koncentrace obsažené v § 118b o.s.ř. byla vztažena na veškerá řízení s výjimkou řízení uvedených v § 120 odst. 2 o.s.ř. ve znění platném do 31. 12. 2013. Úprava koncentrace řízení v podobě zavedené poslední uvedenou novelou o.s.ř. je úpravou platnou až do současnosti a je podrobně rozebrána v dalších kapitolách této práce.

1.4 Východiska současné úpravy koncentrace řízení a její význam

Zásada koncentrace řízení v českém právním řádu nabyla na významu zejména po účinnosti novel zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších prepisů (dále již jen „o.s.ř.“), zákonem č. 30/2000 Sb. (tzv. velká novela o.s.ř.) a zákonem č. 7/2009 Sb. (tzv. souhrnná novela o.s.ř.), kterými byly do právního řádu (v některých případech opět) navráceny instituty jako kvalifikovaná výzva, přípravné jednání, soudcovská a zákonná koncentrace a rovněž princip neúplné apelace.

Jedním z hlavních cílů současné úpravy civilního procesu je zajištění efektivní a spravedlivé ochrany práv jednotlivců, která nemůže být poskytnuta jinak než zárukou spolehlivého a rychlého zjištění skutkového stavu důležitého pro rozhodnutí ve věci samé, tedy stanovení okruhu skutečností a důkazů potřebných k posouzení existence sporných práv. Uvedené lze učinit pouze stanovením takových procesních pravidel,

---

²⁸ viz úvod důvodové zprávy k zákonu č. 7/2009 Sb.

které strany sporu nutí k součinnosti tak, aby soudem věc mohla být rozhodnuta spravedlivě a zároveň aby bylo zabráněno průtahům soudního řízení, což je mimo jiné uvedené již v ustanovení § 6 o.s.ř. „*V řízení postupuje soud předvídatelně a v součinnosti s účastníky řízení tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná a aby skutečnosti, které jsou mezi účastníky sporné, byly podle míry jejich účasti spolehlivě zjištěny.*“

Účelem prosazení prvků koncentrace v občanském soudním řízení je tedy zejména urychlení rozhodování civilních záležitostí tím, že se zákonem upraví možnost chování stran sporu v konkrétních momentech řízení, a zvýšení jejich procesní odpovědnosti.²⁹

Tendence k prosazování koncentračních prvků v českém civilním řízení je také projevem zájmu společnosti na efektivitě soudnictví zaručující co nejvyšší možnou vymožitelnost práva úzce související s ústavně zaručeným právem na spravedlivý proces, k němuž patří i právo na projednání věci bez zbytečných průtahů. Právo na projednání věci bez zbytečných průtahů zákonodárce v současném civilním procesu realizuje zejména prostřednictvím prostředků umožňujících soudu projednat věc při jediném jednání. Zákonodárce totiž v ust. § 100 odst. 1 o.s.ř. výslovně stanoví soudu povinnost postupovat tak, „*aby věc byla co nejrychleji projednána a rozhodnuta*“. Z této povinnosti soudu pak vyplývá povinnost další, již poněkud konkrétnější, adresovaná předsedovi senátu, připravit „*jednání tak, aby bylo možné věc rozhodnout zpravidla při jediném jednání*“³⁰.

Jak uvádí JUDr. K. Hamuláková: „*Prvky koncentrace mají za cíl zrychlit a zefektivnit průběh procesu, a tím naplnit zásadu rychlé a účinné ochrany subjektivních práv účastníků především eliminací snah účastníků řízení nepřiměřeně uplatňovat určité procesní úkony účelně tak, aby řízení prodloužili.*“³¹

---

²⁹ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Praha: Leges, 2010, 191 s. ISBN 9788087212516.

³⁰ ust. § 114a odst. 1 o.s.ř.

³¹ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Praha: Leges, 2010, 191 s. ISBN 9788087212516. s. 27.

Současný civilní proces k posilování procesní odpovědnosti stran jistě směřuje, to vše v rámci jeho liberalizace, s přihlédnutím k jeho již historicky danému sociálnímu konceptu.

2 Zákonná a soudcovská koncentrace řízení

2.1 Zákonná koncentrace řízení

Zákonnou koncentrací řízení rozumíme takový koncept koncentrace řízení, kdy účastníci mohou uvádět rozhodné skutečnosti týkající se věci samé a důkazy k jejich prokázání, případně činit některé procesní úkony do určitého momentu řízení stanoveného zákonem, tj. o.s.ř. pro občanské soudní řízení.

Takovým momentem může standardně být skončení přípravného jednání, skončení prvního jednání, případně konec určité lhůty počínající v tyto momenty, vyhlášení rozhodnutí v meritu věci a podobně.

Podstatným jevem u tohoto konceptu je pak především právě skutečnost, že ke koncentraci dochází ze zákona, soud tedy v zásadě nemá možnost ovlivnit, zda a kdy koncentrace řízení nastane (v praxi však k takovému ovlivňování ze strany soudu docházet může, viz např. kap. 6 a 8 této práce).

Pokud jde o zákonnou koncentraci, lze rozlišovat zákonnou koncentraci univerzální a zvláštní. Univerzální zákonná koncentrace je taková koncentrace, u níž zákon stanoví, že se vztahuje na veškerá sporná řízení. Zvláštní zákonná koncentrace se naopak vztahuje pouze na některá (zákonem vyjmenovaná) řízení. Se zvláštní zákonnou koncentrací se v současné úpravě již nesetkáme, jelikož v novele občanského soudního řádu zákonem č. 7/2009 Sb. byla nahrazena zákonnou koncentrací univerzální. Projevem zvláštní koncentrace řízení bylo ustanovení § 118b odst. 1 o.s.ř. ve znění účinném před novelou zákonem č. 7/2009 Sb., které mimo jiné stanovilo, že „*Ve věcech ochrany osobnosti podle občanského zákoníku, ve věcech ochrany proti uveřejňování informací, které jsou zneužitím svobody projevu, slova a tisku, popřípadě ochrany práv třetích osob podle právních předpisů o hromadných informačních prostředcích, v incidenčních sporech v rámci insolvenčního řízení, o základu věci ve sporech o ochranu hospodářské soutěže, o základu věci ve sporech o ochranu práv porušených nebo ohrožených nekalým soutěžním jednáním, o základu věci ve sporech z porušení nebo ohrožení práva na obchodní tajemství a v dalších případech stanovených zákonem mohou účastníci uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich*

prokázání nejpozději do skončení prvního jednání, které se v nich konalo; k později uvedeným skutečnostem a důkazům se nepřihlíží.“

Úloha soudu v případě zákonné koncentrace bude spočívat především v jeho poučovací povinnosti, která je podle současné právní úpravy poměrně široká a v současné praxi je právě poučení účastníků související s koncentrací přikládán velký význam.

Takový převažující přístup ze strany vyšších soudů má za důsledek vznik poněkud paradoxních situací, kdy se např. strana sporu bez omluvy nedostaví k jednání a nebude tedy v souladu se zákonem o koncentraci poučena. V takovém případě zřejmě postačí, budou-li o zákonné koncentraci a jejich důsledcích (tj. o skutkovém a důkazním „stopstavu“) poučení v předvolání, neboť nemožnost poskytnout jim poučení o koncentraci si neomluveným nedostavením se k jednání zavinili sami.

2.2 Soudcovská koncentrace řízení

Soudcovskou, neboli vhodnou koncentrací³², rozumíme koncept koncentrace řízení spočívající v určení momentu koncentrace soudem, ať už na návrh účastníka řízení či ex offo.

O momentu koncentrace soud rozhodne tak, že určí účastníkům lhůtu k prezentaci tvrzení k meritu věci a k předložení důkazů k jejich prokázání a zároveň účastníky poučí o skutečnosti, že k později uvedeným tvrzením a důkazům nebude přihlížet.

Takovou možnost soudu nabízelo ustanovení § 118c o.s.ř. ve znění do účinnosti zákona č. 7/2009 Sb. Soud na jeho základě mohl na návrh některého z účastníků stanovit lhůtu k uvedení skutečností a důkazů, po jejímž uplynutí k dalším tvrzením a důkazům již nebylo soudem nepřihlíženo. Soud o stanovení této lhůty a koncentraci rozhodoval usnesením, proti němuž bylo přípustné odvolání. Nutno zdůraznit, že k takovému postupu v řízení mělo dojít výhradně na základě návrhu účastníka, a to

---

³² HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Praha: Leges, 2010, 191 s. ISBN 9788087212516. s. 114, obdobně i BARTONÍČKOVÁ, Klára a Jana KŘIVÁČKOVÁ. Koncentrace civilního soudního řízení zavedená zákonem č. 7/2009 Sb. a problémy s ní spojené. [Právní rozhledy 17/2009, s. 611]

v situaci, kdy bylo další stranou sporu řízení před soudem, úmyslně i neúmyslně, zdržováno a prodlužováno.

Dle důvodové zprávy k novele o.s.ř. zákonem č. 7/2009 Sb. se však výše uvedené ustanovení, jež dávalo účastníkům možnost navrhnout, aby soud vydal usnesení, jímž se účastníkům stanoví lhůta k uvedení rozhodných skutečností ohledně merita věci a k navrhnutí důkazů k jejich prokázání, v praxi neosvědčilo. Důvodová zpráva ke zmiňované novele se zrušením tohoto ustanovení nijak podrobně nezabývá, uvádí pouze, že „*Tzv. koncentrace vhodná, vázaná na návrh účastníka a rozhodnutí soudu, se neosvědčila.*“³³ Je proto těžké skutečně identifikovat záměr zákonodárce, který jej k tomuto poměrně radikálnímu řešení vedl.

Problémem tohoto konceptu pak dle některých autorů³⁴ mohla být právě skutečnost, že účastníci zmiňovanou možnost využívali jen minimálně, a to pravděpodobně z důvodu, že se případným návrhem dle § 118c o.s.ř. i pro samotného navrhujícího procesní situace měnila ve smyslu omezení možnosti tvrzení.

Dalším důvodem nevyužívání zmíněného ustanovení mohl být také jednoduchý fakt, že se jednalo o ustanovení nové (své místo v právním řádu České republiky zaujímalo pouze po dobu 8 let) a účastníci a jejich právní zástupci s ním neměli téměř žádné zkušenosti.

JUDr. K. Hamuláková se ovšem k takovému přístupu zákonodárce nestaví kladně, když se domnívá, že zájem o možnost soudcovské koncentrace mohl být podpořen pouhou novelizací ustanovení § 118c o.s.ř., a to například zrušením nutnosti návrhu soudcovské koncentrace ze strany účastníka řízení.³⁵

Soudcovská koncentrace je jistě institutem způsobilým najít si v českém procesním právu své místo, jeho úplné odstranění nepovažuji za vhodné řešení jeho méně četného uplatňování v praxi a domnívám se, že zákonodárce měl zkoumat skutečné důvody tohoto jevu.

---

³³ Důvodová zpráva k zákonu č. 7/2009 Sb.

³⁴ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Praha: Leges, 2010, 191 s. ISBN 9788087212516. s. 115.

³⁵ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Praha: Leges, 2010, 191 s. ISBN 9788087212516. s. 114.

Mám především za to, že jeho plnému využití bránila právě skutečnost, že k ní mohlo dojít pouze na návrh jedné ze stran. Soud sice mohl zvážit účelnost vydání usnesení o soudcovské koncentraci a vyhodnotit, zda navzdory jeho výzvě je účastník nečinný, neuvádí skutečnosti a důkazy k jejich prokázání, ale byl výrazně omezen tím, že k vydání usnesení o soudcovské koncentraci mohl přistoupit pouze na návrh některého z účastníků, jakkoli by v daném případě soudcovskou koncentraci považoval za účelnou či vhodnou. K návrhům ze strany účastníků však zřejmě docházelo poměrně zřídka, neboť důsledkem vydání usnesení o koncentraci ve smyslu ust. § 118c odst. 1 o.s.ř. bylo omezení možnosti efektivně tvrdit skutečnosti a navrhopvat důkazy i pro účastníka, jenž jeho vydání navrhoval. Ve světle tohoto do jisté míry negativního důsledku je takový opatrný postoj účastníků dost dobře pochopitelný.

Namísto úplného zrušení soudcovské koncentrace tak dle mého názoru mohl zákonodárce přistoupit k novelizaci předmětného ustanovení o.s.ř., a to především tak, že by soudu dal možnost přistoupit k vydání usnesení dle ust. § 118c odst. 1 o.s.ř. bez návrhu účastníků pouze na základě vlastního uvážení, tedy zejména v případech, kdy mají účastníci (či jeden z nich) v řízení liknavý přístup a jistá motivace v předložení tvrzení a důkazů by se jevila jako účelným řešením.

2.3 Prvky zákonné a soudcovské koncentrace v platné právní úpravě

Koexistence uvedených typů koncentrace řízení, tj. zákonné a soudcovské, byla, jak je uvedeno výše, na poměrně krátkou dobu zavedena novelou občanského soudního řádu zákonem č. 30/2000 Sb., aby pak následně byla odstraněna tzv. souhrnnou novelou občanského soudního řádu zákonem č. 7/2009 Sb., a to zrušením ustanovení § 118c o.s.ř.

Zachováno bylo ustanovení § 118b o.s.ř. zakotvující zákonnou koncentraci, nicméně i tento koncept byl novelou výrazně upraven. Zákonná koncentrace dle znění

občanského soudního řádu do účinnosti novely o.s.ř. zákonem č. 7/2009 Sb. se vztahovala pouze na taxativně určené typy řízení (zvláštní zákonná koncentrace).³⁶

Naproti tomu dnes se zákonná koncentrace řízení dle § 118b o.s.ř. vztahuje na veškerá řízení projednávána v režimu občanského soudního řádu (univerzální zákonná koncentrace), a to za podmínek, jež jsou dále v této práci rozebrány (viz kapitola 6 této práce.).

Prof. A. Winterová v souvislosti s aktuální úpravou zmiňuje jako prvek rozhodování soudu o koncentraci jeho možnost stanovit dodatečnou lhůtu k doplnění tvrzení či splnění jiných procesních povinností dle § 118b odst. 1 o.s.ř. Prof. Winterová k dnešní úpravě výslovně uvádí, že „*Soudcovská koncentrace ve své původní koncepci (již zrušeného §118c) byla zrušena. Prvky soudcovského rozhodnutí o koncentraci obsahuje již jen možnost soudce, aby na žádost účastníka a z důležitých důvodů stanovil lhůtu k doplnění (buď v přípravném jednání nanejvýš 30 dnů, srov. § 114c odst. 4), anebo v jednání samém (§ 118b odst. 1)*“.³⁷

De lege ferenda pak v kontextu této i předchozí podkapitoly je dle mého názoru možné zvažovat návrat k soudcovské koncentraci řízení, která z mého pohledu poskytuje možnost zachovat dynamičnost řízení v rovině tvrzení skutečností a předkládání důkazů, ne však na úkor jeho hospodárnosti a rychlosti. Mám však za to, že by v její podobě do účinnosti zákona č. 7/2009 Sb. nadále neobstávala a bylo by nutné znění předmětného ustanovení změnit přinejmenším tak, aby k soudcovské koncentraci nebylo přistupováno pouze na návrh některého z účastníků, nýbrž čistě na základě uvážení soudu. Na toto by však musela do jisté míry reagovat i úprava zákonné koncentrace řízení, u níž by mohl být stanoven například nejzazší moment, kdy k zákonné koncentraci dojde, nevydá-li soud usnesení o koncentraci soudcovské.

---

³⁶ Tj. řízení ve věcech ochrany osobnosti podle občanského zákoníku, ve věcech ochrany proti uveřejňování informací, které jsou zneužitím svobody projevu, slova a tisku, popřípadě ochrany práv třetích osob podle právních předpisů o hromadných informačních prostředcích, v incidenčních sporech v rámci insolvenčního řízení, o základu věci ve sporech o ochranu hospodářské soutěže, o základu věci ve sporech o ochranu práv porušených nebo ohrožených nekalým soutěžním jednáním, o základu věci ve sporech z porušení nebo ohrožení práva na obchodní tajemství a v dalších případech stanovených zákonem

³⁷ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014, 621 s. ISBN 9788072019403. s. 337.

3 Povinnost a břemeno tvrzení, povinnost důkazní a důkazní břemeno

3.1 Pojem povinnosti tvrzení a břemena tvrzení

S koncentrací sporných řízení úzce souvisí nadepsané pojmy týkající se tvrzení, přičemž povinnost tvrzení zásadně doprovází i břemeno tvrzení. Prof. Winterová pak uvádí, že „*povinnost tvrzení je (tedy) povinnost uvést skutečnosti důležité pro rozhodnutí*“.³⁸

Z povinnosti tvrzení pak vyplývá i břemeno tvrzení v tom smyslu, že účastník s povinností tvrzení ponese i procesní odpovědnost za to, že soud bude s určitou rozhodnou skutečností seznámen, tedy nese břemeno tvrzení. Neunesení tohoto břemene pak má za následek neúspěch ve sporu buďto pro žalobce, který neunesl břemeno tvrzení o skutečnostech rozhodných pro přiznání žalovaného nároku, nebo pro žalovaného, který neunesl břemeno tvrzení ohledně skutečností rozhodných pro nepřiznání nároku žalobci.³⁹ P. Lavický k břemenu tvrzení uvádí, že: „*Soudní praxe chápe břemeno tvrzení jako vyjádření procesní odpovědnosti účastníka řízení za to, že za řízení netvrdil všechny rozhodné skutečnosti významné pro rozhodnutí a že z tohoto důvodu muselo být rozhodnuto o věci samé v jeho neprospěch. Smyslem břemene tvrzení je umožnit soudu rozhodnout o věci samé i v takových případech, kdy určitá skutečnost významná podle hmotného práva pro rozhodnutí věci, pro nečinnost účastníků (...) nemohla být prokázána, neboť vůbec nebyla účastníky tvrzena.*“⁴⁰

Žalobcova povinnost tvrzení je nezbytnou součástí sporného řízení. Žalovaného povinnost tvrzení pak nastupuje ohledně těch skutečností, které by mohly znamenat žalobcům neúspěch ve věci, existují-li takové skutečnosti (tzn. nespočívá-li obrana žalovaného v pouhém popírání nároku žalobce, nýbrž v aktivním tvrzení skutečností

³⁸ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014, 621 s. ISBN 9788072019403. s. 247.

³⁹ SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. Civilní proces: obecná část a sporné řízení. V Praze: C.H. Beck, 2014, 432 s. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 9788074002793. s. 255.

⁴⁰ LAVICKÝ, Petr. Občanský soudní řád (§ 1 až 250l): Zákon o rozhodování některých kompetenčních sporů. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Praktický komentář. ISBN 9788074789861. s. 548.

vyklučujících přiznání žalobcova nároku). Vůči účastníkům má ohledně jejich povinnosti vylíčit všechny rozhodné skutečnosti a z toho vyplývajícího břemene tvrzení soud poučovací povinnost vyplývající z ust. § 118a odst. 1 o.s.ř., které stanoví, že: „*Ukáže-li se v průběhu jednání, že účastník nevyličil všechny rozhodné skutečnosti nebo že je uvedl neúplně, předseda senátu jej vyzve, aby svá tvrzení doplnil, a poučí jej, o čem á tvrzení doplnit a jaké by byly následky nesplnění této výzvy.*“⁴¹ Neuvede-li účastník ani po poučení dle tohoto ustanovení všechny rozhodné skutečnosti, může soud učinit závěr, že z jeho strany došlo k neunesení břemena tvrzení.⁴²

3.2 Pojem povinnosti důkazní a důkazního břemene

Podobný vztah, jako mezi výše uvedenou povinností tvrzení a břemenem tvrzení, vládne i mezi povinností důkazní a důkazním břemenem, přičemž tyto povinnosti a břemena vzájemně úzce souvisejí, neboť povinností účastníka je k tvrzeným skutečnostem rovněž označit i důkazy tyto skutečnosti prokazující.

Samotná povinnost důkazní proto nemůže existovat bez předchozí povinnosti tvrzení.

Naopak (tj. existence povinnosti tvrzení bez povinnosti důkazní) tomu tak však nemusí být vždy – lze se setkat se situacemi, kdy z povinnosti tvrzení důkazní povinnost nevyplývá. Typicky se jedná o dlouhodobou neexistenci negativních skutečností, ohledně níž má účastník povinnost tvrzení, z podstaty věci však takovou neexistenci prokázat nelze.⁴³

Důkazní břemeno pak představuje odpovědnost účastníka za prokázání rozhodných skutečností. Unesení důkazního břemene však nemusí být nutně vázáno na splnění důkazní povinnosti. Účastník, který si důkazní povinnost splnil předložením (označením) určitých důkazů, může nakonec důkazní břemeno neunést v důsledku jejich nedostatečné průkaznosti, nevěrohodnosti atd. a naopak může důkazní břemeno

---

⁴¹ ust. § 118a odst. 1 o.s.ř.

⁴² LAVICKÝ, Petr. Občanský soudní řád (§ 1 až 250l): Zákon o rozhodování některých kompetenčních sporů. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Praktický komentář. ISBN 9788074789861. s. 548.

⁴³ SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. Civilní proces: obecná část a sporné řízení. V Praze: C.H. Beck, 2014, 432 s. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 9788074002793. s. 256.

unést navzdory tomu, že si důkazní povinnost nesplnil a soud uplatnil postup dle § 120 odst. 2 a 3⁴⁴.

Samotné neunesení důkazního břemene však má za následek prohru ve sporu. S tím souvisí také obdobná poučovací povinnost soudu, jako souvisí s povinností a břemenem tvrzení, zakotvená v ust. § 118a odst. 3 o.s.ř., jež stanoví: „*Zjistí-li předseda senátu v průběhu jednání, že účastník dosud nenavrhl důkazy potřebné k prokázání všech svých sporných tvrzení, vyzve jej, aby tyto důkazy označil bez zbytečného odkladu, a poučí jej o následcích nesplnění této výzvy.*“⁴⁵ P. Lavický v souladu s judikaturou k tomu uvádí, že: „*Závěr o tom, že účastník neunesl důkazní břemeno, lze učinit jen tehdy, jestliže zhodnocení důkazů, které byly za řízení provedeny, neumožňuje soudu přijmout závěr ani o pravdivosti tvrzení účastníka a ani o tom, že by bylo nepravdivé. (...) Z uvedeného vyplývá, že rozhodnutí soudu založené na použití § 118a odst. 3, tj. na neunesení důkazního břemene, by mělo být v praxi výjimkou uplatnitelnou tam, kde rozhodující skutečnost zůstala neprokázána, tj. nepodařilo se na základě provedeného dokazování nebo pro absenci důkazních návrhů zjistit, zda je dané tvrzení pravdivé či nepravdivé.*“⁴⁶

S nastíněnou problematikou úzce souvisí teorie důkazního břemene, které se různě snaží řešit zejména otázku, na kom důkazní břemeno leží a jakých skutečností se týká.⁴⁷

Nutno také zmínit, že se v odborných kruzích často pojednává o tématu dělení důkazního břemene vycházejícího z předpokladu, že důkazním břemenem bývají do různé míry zatíženi jak žalobce, tak i žalovaný, čímž dochází k jakémusi rozdělení tohoto břemene mezi strany sporu. Prof. A. Winterová se nicméně s takovým pojetím důkazního břemene neztotožňuje, neboť má za to, že důkazní břemeno v řízení netvoří

---

⁴⁴ § 120 odst. 2: „*Soud může provést jiné než účastníky navržené důkazy v případech, kdy jsou potřebné ke zjištění skutkového stavu a vyplývají-li z obsahu spisu. Neoznačí-li účastníci důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, vychází soud při zjišťování skutkového stavu z důkazů, které byly provedeny.*“ §120 odst. 3 „*Soud může též vzít za svá skutková zjištění shodná tvrzení účastníků.*“

⁴⁵ ust. § 118a odst. 3 o.s.ř.

⁴⁶ LAVICKÝ, Petr. Občanský soudní řád (§ 1 až 250l): Zákon o rozhodování některých kompetenčních sporů. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Praktický komentář. ISBN 9788074789861. s. 552.

⁴⁷ k tomuto viz blíže WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014, 621 s. ISBN 9788072019403. s. 249 a násl.

jeden celek, nýbrž se vztahuje vždy ke každé jednotlivé skutečnosti, kterou některý z účastníků tvrdí a ohledně níž je pak důkazním břemenem zatížen.

Z týchž důvodů je také dle prof. A. Winterové nesmyslné pojednávat o jakémkoli dělení, přenášení či přesouvání tohoto břemene, připouští však, že pojem dělení důkazního břemene je v současné procesualistice často užíván v poněkud odlišném smyslu.⁴⁸ V této souvislosti lze poukázat např. na výklad JUDr. K. Svobody, který dělení důkazního břemene chápe jako přerozdělování jednotlivých důkazních povinností a břemen.⁴⁹ Jsem přesvědčena, že zákon důkazní břemeno zakotvuje právě tak, jak jej chápe prof. Winterová (mám nicméně za to, že tento postoj se ne zcela vylučuje s postojem K. Svobody), jejíž argumentaci si pro osvětlení této problematiky zde dovoluji citovat: *„Dělení důkazního břemene by bylo možné (...) jen tehdy, kdyby důkazní břemeno tvořilo v každém jednotlivém procesu jeden celek (který by pak bylo možno „dělit“). Tak tomu však není, protože důkazní břemeno se vztahuje vždy k jednotlivé skutečnosti, netvoří jeden celek, ale každá ze sporných stran je zatížena důkazním břemenem ohledně té skutečnosti, kterou tvrdí. (...) Podobně se argumentuje, že důkazní břemeno nelze přenášet či přesouvat či obracet, protože je vždy spjata s tvrzením toho kterého účastníka řízení a nikdo – ani zákonodárce – je nemůže přesouvat na jiného. To, čemu se říká přenesení či obrácení důkazního břemene, je podle zastávaného názoru vždy ve skutečnosti jen stanovením určité právní domněnky.“⁵⁰*

3.3 Vývoj povinnosti a břemena tvrdit a prokazovat v souvislosti s koncentrací řízení

Problematikou vývoje povinnosti a břemena tvrdit a dokazovat se vzhledem k tématu práce budu zabývat pouze v souvislosti s koncentrací řízení, jelikož otázka samotné existence takového vývoje a jeho průběh v širším kontextu je otázkou pro

---

⁴⁸ k tomuto blíže tamtéž

⁴⁹ k tomuto blíže např. SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. Civilní proces: obecná část a sporné řízení. V Praze: C.H. Beck, 2014, 432 s. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 9788074002793, případně SVOBODA, Karel. Dokazování. Praha: ASPI, 2009, s. 9-391. ISBN 9788073574147.

⁵⁰ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014, 621 s. ISBN 9788072019403. s. 250.

samostatnou odbornou práci. Této problematice se poměrně podrobně ve svých publikacích věnuje K. Svoboda⁵¹, zmiňuje ji ve své monografii také JUDr. K. Hamuláková⁵², a to právě v souvislosti s koncentrací řízení. K. Svoboda vychází z předpokladu, že současná podoba koncentrace civilního řízení způsobuje předčasnou přeměnu povinnosti tvrzení a důkazní v příslušná břemena.⁵³ Osobně na jednu stranu musím souhlasit s tím, že koncentrace způsobuje přeměnu povinnosti tvrzení a důkazní v břemeno tvrzení a důkazní břemeno, na druhou stranu bych tuto přeměnu neoznačovala jako předčasnou. Mám za to, že procesní odpovědnost účastníků civilního řízení je vhodné s ohledem na zásadu rychlosti a hospodárnosti řízení posilovat, tedy zakotvit zákonný požadavek na splnění důkazní povinnosti a povinnosti tvrzení pod sankcí nepřipustnosti později předložených tvrzení a navržených důkazů, přičemž požadavek tyto skutečnosti a důkazy uvést již v rámci přípravného (prvního) jednání lze považovat za zcela přiměřený, zejména vzhledem k tomu, že se na zákonnou koncentraci řízení vztahuje celá řada výjimek (viz kapitola 6 této práce).

Obecně lze říci, že povinnost tvrdit a povinnost prokazovat jsou abstraktními povinnostmi, přičemž jejich nenaplnění nepodléhá žádné sankci.⁵⁴

Tyto povinnosti se však konkretizují ve chvíli, kdy soud účastníka vyzve či poučí v rámci své poučovací povinnosti (ať už ohledně vad žaloby, nebo dle § 118a odst. 1 až 3 o.s.ř.). Nesplnění této povinnosti pak směřuje k odmítnutí či zamítnutí žalobního návrhu, případně k přiznání nároku protistraně. Taková povinnost tvrzení a prokazování, jejíž nesplnění povede k procesní sankci, se stane břemenem.

Jak již bylo naznačeno v předchozí podkapitole, v rámci civilního řízení většinou vzniká účastníkům řízení hned několik povinností tvrdit a prokazovat, a to ve vztahu ke každé konkrétní relevantní skutečnosti, přičemž potřeba existenci některých skutečností

---

⁵¹ viz SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. Civilní proces: obecná část a sporné řízení. V Praze: C.H. Beck, 2014, 432 s. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 9788074002793. s. 259, a SVOBODA, Karel. Nové instituty českého civilního procesu. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 239 s. ISBN 9788073577223. s. 40.

⁵² HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. 191 s. ISBN 9788087212516.

⁵³ SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. Civilní proces: obecná část a sporné řízení. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 259, případně SVOBODA, Karel. Dokazování. Praha: ASPI, 2009, s. 9-391. ISBN 9788073574147. s. 160.

⁵⁴ SVOBODA, Karel. Nové instituty českého civilního procesu. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 239 s. ISBN 9788073577223. s. 41.

prokazovat či tvrdit může vzniknout až v průběhu sporu, kdy se existence těchto skutečností začne jevit jako relevantní.⁵⁵

Na začátku sporu leží na žalobci jakési prvotní břemeno tvrzení⁵⁶, jehož neunesení má za následek odmítnutí žaloby, a které se týká základních skutečností (tedy skutečností, které dovolují žalobu vůbec projednat). Nejvyšší soud v této souvislosti dovedl, že „Rozhodujícími skutečnostmi se ve smyslu ustanovení § 79 odst. 1 věty druhé o.s.ř. rozumí údaje, které jsou zcela nutné k tomu, aby bylo jasné, o čem a na jakém podkladě má soud rozhodnout. Neuvede-li žalobce v žalobě všechna potřebná tvrzení, významná podle hmotného práva, nejde o vadu žaloby, která by bránila pokračování v řízení (§ 43 odst. 2 o.s.ř.), jestliže v ní žalobce vyličil alespoň takové rozhodující skutečnosti, kterými byl vymezen předmět řízení po skutkové stránce.“⁵⁷ Vyličí-li žalobce základní skutečnosti tak, že žalobní návrh je možné projednat, vzniká žalobci druhotná povinnost tvrzení a prokazování, která se v průběhu sporu standardně mění v břemeno tvrzení a dokazování, jehož neunesení vede k zamítnutí žalobního návrhu.

Obsah a adresnost povinnosti tvrzení a povinností důkazní mezi strany řízení pak zpravidla vyplývá z hmotněprávních předpisů, přičemž tato hmotněprávní rovina uvedených povinností má poněkud statický charakter. Na dynamičnosti tyto povinnosti nabývají až v rovině procesněprávní. Zmiňovaná dynamičnost spočívá v měnících se důsledcích nesplnění uvedených povinností.

Považuji za nutné také zmínit, že J. Macur břemena tvrzení a prokazování rozlišuje na objektivní a subjektivní.⁵⁸

Objektivní břemeno se dle něj vztahuje na skutečnosti, které jsou z pohledu soudu podstatné pro podřízení sporu mezi stranami pod určitou hmotněprávní normu. Subjektivním břemenem je pak stížen již konkrétní účastník, který musí tvrdit a prokazovat určité skutečnosti k tomu, aby se vyhnul jistým procesněprávním následkům (zejména odmítnutí či zamítnutí žaloby). Toto dělení nicméně v kontextu výše

---

⁵⁵ Ibidem, s. 42.

⁵⁶ Ibidem, s. 43.

⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.10.2002, sp. zn. 21 Cdo 370/2002.

⁵⁸ MACUR, Josef. Dělení důkazního břemena v civilním soudním sporu. Brno: Masarykova univerzita, 1996, 162 s. ISBN 8021014032.

uvedeného nepovažuji za zásadní a současně jej nevnímám jako výrazně odlišné od jiných souvisejících teoretických konstruktů.

Dle některých autorů v důsledku aktuální úpravy koncentrace řízení dochází k omezování dynamičnosti řízení a možnosti účastníků reagovat na tvrzení protistrany. S tímto se lze ztotožnit pouze částečně, a to v tom smyslu, že hrozící koncentrace jistě povinnost tvrdit a povinnost důkazní zostřuje.

4 Prvky koncentrace řízení ve fázi přípravy jednání

4.1 Institut kvalifikované výzvy k vyjádření dle § 114b o.s.ř.

Institut kvalifikované výzvy byl do českého právního řádu zanesen novelizací občanského soudního řádu zákonem č. 30/2000 Sb., přičemž znění § 114b o.s.ř., jenž tento institut zakotvuje, podstoupilo několik změn, z nichž poslední nastala s účinností zákona č. 293/2013 Sb. Důvodem zařazení tohoto ustanovení do platné úpravy civilního procesu dle zákonodárce bylo posílení vynutitelnosti povinnosti žalovaného vyjádřit se k žalobnímu návrhu.⁵⁹ Zdá se, že prof. Winterová institut kvalifikované výzvy dle § 114b o.s.ř. systematicky zařazuje mezi instituty soudcovské koncentrace řízení.⁶⁰

Kvalifikovaná výzva k vyjádření dle § 114b o.s.ř. je institutem přípravy jednání, jenž může být využit za podmínek stanovených zákonem v případech sporných řízení, v nichž nebylo nařízeno a provedeno přípravné jednání dle § 114c o.s.ř. a neodehrálo se první jednání ve věci. Přípravné jednání pak nelze nařídít a provést v případě, že byla vydána výzva dle § 114b o.s.ř.⁶¹

Účelem právní úpravy kvalifikované výzvy je zejména ve skutkově složitějších sporech umožnit soudu vytvořit si představu o sporných a nesporných skutečnostech co nejdříve v řízení. Tento institut má za cíl motivovat žalovaného k aktivnímu přístupu k řízení za účelem jeho přípravy do takové míry, aby věc mohla být rozhodnuta při jediném jednání. Komentářová literatura k prvkům přípravy jednání v této souvislosti uvádí, že: *„Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona (č. 30/2000 Sb.) tehdy konstatovala, že soudní řízení jsou dlouhá a nesoustředěná a že zásada rozhodování ve věci zpravidla při jediném, řádně připraveném jednání, není náležitě respektována. Novela občanského soudního řádu obsažená v zákoně č. 30/2000 Sb. prostřednictvím povinností stanovených účastníkům řízení v rámci přípravy řízení a široké škály institutů přípravy jednání vytvořila takové právní prostředí, aby soud mohl za aktivní*

⁵⁹ Body 148-149 důvodové zprávy k zákonu č. 30/2000 Sb.

⁶⁰ WINTEROVÁ, A., Koncentrace civilního soudního řízení. Bulletin advokacie, 2001, roč. 2001, č. 4, s. 8-23.

⁶¹ viz znění § 114c odst. 1

*účasti účastníků řízení, případně za jistých procesních sankcí vůči těm, kteří nespolupracují, připravit jednání tak, aby mohlo být rozhodnuto při jednání jediném.*⁶²

Kvalifikovanou výzvu soud vydá ve formě usnesení, proti němuž není přípustné odvolání.⁶³ Podmínky pro vydání usnesení obsahujícího výzvu dle § 114b o.s.ř. teorie rozlišuje na formální a materiální.⁶⁴ K formálním řadíme poskytnutí přiměřené lhůty k vyjádření (nejméně třicetidenní) a splnění podmínek řízení⁶⁵ nebo absence vady žaloby, která brání pokračování řízení o ní⁶⁶.

První materiální podmínkou pro vydání usnesení dle §114b o.s.ř. pak je skutečnost, že na základě skutkových tvrzení v žalobním návrhu lze dovést důvodnost nároku v něm uvedeného (tzv. „kvalitní žaloba“⁶⁷).⁶⁸

K takovému závěru kromě literatury opakovaně dochází ve své rozhodovací praxi i Nejvyšší soud, který dovedl, že zjevná nedůvodnost žaloby je překážkou pro vydání výzvy dle 114b o.s.ř. a tedy i rozsudku pro uznání dle odst. 5. V rozhodnutí Nejvyššího soudu se výslovně uvádí: *„Jestliže je žaloba zjevně nedůvodná, tj. jestliže žalovaný nárok zjevně nemohl vzniknout, neodůvodňuje povaha věci ani okolnosti případu, vydání rozsudku pro uznání.*“⁶⁹ Takovým případem může být zejména situace, kdy skutková tvrzení neodpovídají výši požadovaného plnění. Jsou-li však podmínky

---

⁶² Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 778.

⁶³ § 202 odst. 1 písm. h)

⁶⁴ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 391.

⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. srpna 2003, sp. zn. 21 Cdo 968/2003: *„Fikce uznání nároku podle § 114b odst. 5 OSŘ se nemůže uplatnit a o věci samé nelze rozhodnout rozsudkem pro uznání, jestliže pro nedostatek podmínky řízení musí být řízení zastaveno nebo jestliže žaloba trpí takovými vadami, které brání pokračování v řízení.*“

⁶⁶ Z odůvodnění Rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. 22 Cdo 4272/2007 *„Je-li žaloba bez vad, resp. její vady nebrání pokračovat v řízení (a není-li tu takový nedostatek podmínky řízení, pro který by muselo být řízení zastaveno), nic nebrání soudu v postupu podle § 114b odst. 1 a § 153a odst. 3 OSŘ.*“

⁶⁷ viz Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 792.

⁶⁸ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 392.

⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. října 2003, sp.zn. 29 Odo 296/2003, dále k tomuto viz Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. 30 Cdo 2250/2012 a Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 8. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004.

splněny pouze pro některé z uplatňovaných nároků, lze využít kvalifikované výzvy a následně pak uplatnit fikci uznání i jen ve vztahu k těmto nárokům.⁷⁰

Další významnou problematikou týkající se materiálních podmínek pro vydání kvalifikované výzvy je povaha projednávané věci. Pojem povahy věci pro potřeby stanovení podmínek pro vydání kvalifikované výzvy zákon nedefinuje, nicméně L. Drápal a kol. jí rozumí „*typovou, skutkovou či právní obtížnost, která sama o sobě vyžaduje kvalifikovanou přípravu jednání*“.⁷¹

V zásadě se má za to, že k vydání kvalifikované výzvy nelze přistoupit ve zcela jednoduchých věcech kromě případů, kdy je nezbytné znát stanovisko žalovaného a zároveň je soudu z jeho činnosti známo, že žalovaný má tendenci neposkytovat součinnost potřebnou k jeho zjištění.⁷²

Co se týče konkrétních typů řízení, ve kterých lze či nelze vydat usnesení dle § 114b o.s.ř., disponujeme v současné době poměrně širokou judikaturou.⁷³

Konečně pak kvalifikovanou výzvu nelze vydat v případech, kdy není možné schválit smír.⁷⁴

Třetí materiální podmínka pro vydání kvalifikované výzvy se týká okolností případu. Okolnosti případu pak literatura považuje za „*vymezené skutečnostmi*

---

⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2165/2004: „*Uplatnil-li žalobce v žalobě více nároků se samostatným skutkovým základem a soud je projednává ve společném řízení, nastává (může nastat) fikce uznání ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 OSŘ vůči každému z těchto nároků samostatně. Soud vůči nim také samostatně posuzuje i předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání.*“

⁷¹ Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 791.

⁷² Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 393.

⁷³ např. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. 22 Cdo 4272/2007: „*Rozsudek pro uznání lze vydat i v řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví.*“, Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 4. 2006, sp. zn. 17 Co 487/2005: „*Rozsudek pro uznání lze vydat i ve věcech, kde je žalobou požadováno zcela výjimečně zvýšení odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění podle § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb. ve znění pozdějších předpisů.*“, dále např. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. dubna 2004, sp. zn. 25 Cdo 798/2003 a jiné.

⁷⁴ viz dikce ustanovení § 114b odst. 1 a Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 12. 6. 2006, č. j. 15 Co 282/2006.

*doprovázejícími určitý konkrétní spor, který jinak nemusí být typově složitý po skutkové nebo právní stránce“.*⁷⁵

Jmenovitě pak jako nevyhovující podmínkám pro vydání kvalifikované výzvy týkajícím se okolnostem případu lze uvést situaci, kdy byla vydána tzv. prostá výzva podle § 114a odst. 2 písm. a) o.s.ř., již žalovaný nevyhověl, či situaci, kdy je vhodnější nařízení přípravného jednání dle §114c o.s.ř.

Kvalifikovanou výzvu také není možné s ohledem na okolnosti případu vydat tehdy, kdy účastníku byl z důvodu jeho neznámého pobytu ustanoven opatrovník⁷⁶, případně jestliže se soud dozví, že žalovaný není schopen řádně hájit své zájmy před civilním soudem⁷⁷.

K uvedené druhé a třetí materiální podmínce pak Nejvyšší soud předkládá závěr, že povaha věci a okolnosti případu nevyžadují vydání usnesení dle § 114b odst. 1, „*byli v dosavadním průběhu řízení alespoň základ obrany žalovaného proti nároku uplatněnému v žalobě ozřejměn jinak“.*⁷⁸

Zákon rovněž připouští vydání kvalifikované výzvy v případě, že bylo rozhodnuto platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem.⁷⁹

Judikatura v návaznosti na praxi nižších soudů dovodila, že kvalifikovanou výzvu lze do platebního rozkazu přímo integrovat, a to jejím obsáhnutím do výroku platebního rozkazu.⁸⁰ L. Drápal a kol. dokonce dovozují, že podmínky povahy věci a okolností případu zde nemusí být splněny⁸¹, čímž se v podstatě ztotožnil s názorem Nejvyššího soudu na tuto problematiku, jenž dovodil, že: „*Okolnosti případu odůvodňují vydání usnesení podle § 114b odst. 1 o.s.ř. i ve sporu, kdy by (podle své povahy) nemuselo jít o*

---

⁷⁵ Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 791.

⁷⁶ Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 7. 2009, sp. zn. 15 Co 306/2009.

⁷⁷ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 393.

⁷⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 1. 2008, sp. zn. 21 Cdo 221/2007.

⁷⁹ viz znění § 114b odst. 1 o.s.ř.

⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 9. 2003, sp. zn. 32 Odo 616/2003.

⁸¹ Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 792.

*věc z hlediska zjišťování skutkového stavu ani po právní stránce obtížnou, jestliže dosavadní poznatky ukazují, že bez písemného vyjádření žalovaného ve věci nemůže být jednání připraveno tak, aby při něm mohlo být zpravidla o sporu rozhodnuto. Ve zcela jednoduchých věcech, které nevyžadují podrobnější a rozsáhlejší přípravu jednání, je vydání usnesení podle § 114b odst. 1 o.s.ř. vyloučeno.*⁸² S takovým závěrem však nesouhlasí K. Svoboda a kol., jenž takový postup (vydání výzvy bez splnění podmínek povahy věci a okolností případu) považují za využívání institutu v rozporu s jeho podstatou, která v tomto případě spočívá v urychlení těch konkrétních řízení, ve kterých může dojít k průtahům v důsledku pasivity žalovaného.⁸³ Osobně považuji znění ustanovení za nejednoznačné, přičemž gramatickým výkladem se lze dopracovat spíše k závěru L. Drápala, nicméně za použití výkladu teleologického s přihlédnutím k obecným zásadám občanského procesu se spíše přikláním k názoru K. Svobody.

Kvalifikovaná výzva vydaná v rámci platebního rozkazu, případně v řízení, v němž soud rozhodl platebním rozkazem, je z povahy věci vázána na podání odporu proti platebnímu rozkazu, jelikož až podáním odporu proti řádně doručenému platebnímu rozkazu dává žalovaný najevo, že s žalobním návrhem a následným rozhodnutím soudu nesouhlasí. Odstavec druhý § 114b o.s.ř. dále stanoví, že lhůta k vyjádření má počínat až od uplynutí lhůty k podání odporu proti platebnímu rozkazu.⁸⁴

Zákon rovněž klade požadavky na doručení usnesení dle § 114b odst. 1 tak, že toto má být doručeno do vlastních rukou s vyloučením náhradního doručení (s výjimkou doručení do datové schránky). Zcela logicky pak toto usnesení nelze doručit dříve než žalobu.

Co se týče doručování žalovanému a zástupci s plnou mocí pro celé řízení, Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí vyslovil názor, že v takovém případě postačí doručení pouze zástupci.⁸⁵ S tímto názorem se nicméně neztotožňují K. Svoboda a kol., kteří mají za to, že by výzva za takových okolností měla být doručena i žalovanému, jenž jako jediný je schopen pojmenovat konkrétní skutečnosti významné pro dané řízení

---

⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. 32 Odo 382/2004.

⁸³ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol.: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 393.

⁸⁴ Před novelou o.s.ř. zákonem č. 404/2012 Sb. tato lhůta měla začít plynout už ode dne podání odporu.

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. 32 Odo 387/2004.

ze strany žalované.⁸⁶ V tomto případě se přikláním spíše k judikovanému názoru Nejvyššího soudu, jenž dle mého lépe respektuje zásadu hospodárnosti řízení s tím, že usnesení o kvalifikované výzvě se doručí pouze zástupci žalovaného, jehož úkolem je jej v řízení zastupovat, ev. hájit jeho zájmy v řízení. Dle mého tak doručením usnesení pouze zástupci nedojde k popření procesních práv žalovaného a případnou náhradu újmy z prohry sporu má tento vždy možnost následně vůči zástupci uplatnit.

Požadovanou reakcí žalovaného na kvalifikovanou výzvu je logicky vyjádření žalovaného k tvrzením a navrhovaným důkazům uvedených v žalobním návrhu (z tohoto důvodu nemůže být usnesení obsahující kvalifikovanou výzvu doručeno dříve než žaloba, jak je uvedeno výše).

Žalovaný v takovém svém vyjádření není povinen označit důkazy k podpoře svých tvrzení⁸⁷, tedy nepřipojení či neoznačení důkazů samo o sobě v tomto případě nezpůsobí fikci uznání nároku, dle mého názoru však žalovaný takto riskuje nepříznivý výsledek sporu. Postačí totiž, když stručně popíše, v čem spočívá jeho nesouhlas s žalobním návrhem, případně do jaké míry a proč považuje žalobní tvrzení za sporná, s uvedením konkrétních skutkových okolností.⁸⁸ Vyjádření obsahující pouze námitky procesního charakteru samo o sobě nelze považovat za vyjádření ve smyslu § 114b o.s.ř. v případě, že tyto budou soudem shledány nedůvodnými.⁸⁹

Je-li vyjádření k žalobním nárokům a tvrzením obsaženo v odůvodnění odporu proti platebnímu rozkazu, s nímž byla vydána i výzva k vyjádření, považuje se toto odůvodnění za vyjádření ve smyslu § 114b o.s.ř.⁹⁰

Žalovaný je povinen vyjádření soudu zaslat nebo odevzdat držiteli poštovní licence k odeslání ve lhůtě stanovené v usnesení obsahujícím kvalifikovanou výzvu, která nesmí být kratší než 30 dní od jeho doručení (§ 114b odst. 2 věta první).

---

⁸⁶ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 394.

⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 33 Cdo 4645/2009.

⁸⁸ Z odůvodnění Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 4. 2010, sp. zn. 28 Cdo 604/2010.

⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 5. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2520/2004.

⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 3. 2005, sp. zn. 32 Odo 1049/2004.

Brání-li žalovanému ve vyjádření vážný důvod, je povinen jej ve lhůtě dle předchozí věty soudu sdělit a dle L. Drápala na případnou další výzvu soudu i prokázat.⁹¹ K. Svoboda nicméně prosazuje přiměřené použití § 58 odst. 1 s tím, že listiny prokazující existenci vážného důvodu pro zmeškání lhůty mají být přiloženy již k samotnému sdělení o jeho existenci, případně bezodkladně po jeho učinění.⁹² Tento názor. K. Svobody nicméně dle mého nelze podpořit, neboť nemá oporu v zákoně a žalovaný si své takto stanovené povinnosti nemusí být vědom. Navíc mám za to, že ne každý vážný důvod na straně žalovaného lze skutečně prokázat (typicky opět např. negativní skutečnosti).

Výjimku zde představuje zvláště vážný důvod, který nebrání pouze podání vyjádření k výzvě soudu, ale i samotnému sdělení důvodu.⁹³ Soud pak zvolí další přiměřený postup, kterým může být například ustanovení zástupce-advokáta dle § 30 o.s.ř. nebo stanovení dodatečné lhůty k vyjádření.⁹⁴

Nevyhovění výzvě dle §114b o.s.ř. a zároveň nesdělení vážného důvodu bránícího jejímu vyhovění má za následek vznik fikce uznání nároku⁹⁵ a vyústí k vydání rozsudku pro uznání. Z logiky věci dojde k vydání rozsudku pro uznání i v případě, že žalovaný ve vyjádření k výzvě uvede, že žalobní nárok uznává. Uzná-li žalobní nárok pouze zčásti, může soud vydat tzv. částečný rozsudek pro uznání pouze na návrh žalobce.

O důsledcích marného uplynutí lhůty k vyjádření k výzvě dle §114b o.s.ř. musí být žalovaný poučen v usnesení obsahujícím tuto výzvu, přičemž je nezbytné, aby bylo výslovně uvedeno, že soud v případě nevyhovění výzvě a nesdělení důležitého důvodu bránícího jejímu vyhovění (viz výše) rozhodne rozsudkem pro uznání.

---

⁹¹ Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 793

⁹² blíže viz Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0.

⁹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2433/2004.

⁹⁴ Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 793.

⁹⁵ Tento důsledek jako fikci označuje důvodová zpráva k novele o.s.ř. zákonem č. 30/2000 Sb. jedná se však spíše o nevyvratitelnou domněnku (více viz WINTEROVÁ, A., Koncentrace civilního soudního řízení. Bulletin advokacie, 2001, roč. 2001, č. 4, s. 8-23)

Vhodnost volby rozsudku pro uznání jako rozhodnutí v zásadě sankcionujícího nevyhovění výzvě dle § 114b o.s.ř. ze strany zákonodárce se přitom jeví být poněkud diskutabilním. Vzhledem k tomu, že nesplnění povinnosti stanovené usnesením obsahujícím kvalifikovanou výzvu, je z procesního hlediska zmeškáním úkonu, jeví se konstrukce fikce (resp. nevyvratitelné právní domněnky) uznání být zbytečně nuceným konstruktem.

Myšlenka institutu kvalifikované výzvy dle poměrně jednotného názoru procesualistů – s nímž nelze nesouhlasit – směřuje spíše k typicky sankčnímu typu rozhodnutí, kterým je kontumační rozsudek⁹⁶.

Možnost zrušení rozsudku pro zmeškání postupem dle § 153b o.s.ř. odst. 4 by pak nabízela efektivní řešení situace, kdy žalovaný lhůtu k vyjádření stanovenou usnesením dle § 114b o.s.ř. zmeškal z důvodů, které mu bránily o těchto důvodech soud vůbec informovat. Ustanovení § 153b odst. 4 o.s.ř. totiž nabízí žalovanému možnost navrhnout soudu, aby vydaný rozsudek pro zmeškání zrušil, „*zmeškal-li žalovaný z omluvitelných důvodů první jednání ve věci, při němž byl vynesena rozsudek pro zmeškání*“⁹⁷, přičemž je nutné návrh učinit do právní moci takového rozsudku. Obdobně by tedy bylo možné vyřešit shora uvedenou situaci s rozsudkem vydaným v důsledku nesplnění povinnosti dle usnesení obsahujícího kvalifikovanou výzvu s tím, že by jej bylo možné zrušit v případě zmeškání lhůty z omluvitelných důvodů, neboť ust. § 114b odst. 5 o.s.ř. se vzhledem k nutnosti důvody v téže lhůtě sdělit zdá poměrně přísným, zejména přihlédneme-li ke skutečnosti, že by žalovanému v situaci, kdy výzvě nemohl vyhovět či sdělit důvod nevyhovění nezaviněně, nesvědčil ani jeden z odvolacích důvodů uvedených v § 205 odst. 2 písm. a – g. o.s.ř.

4.2 Přípravné jednání

Přípravné jednání dle § 114c o.s.ř. je procesním institutem, jehož hlavním cílem je připravit jednání do takové míry a takovým způsobem, aby záležitost mohla být rozhodnuta při prvním jednání ve věci. Přípravné jednání tak nelze v žádném případě považovat za jednání ve věci samé.

---

⁹⁶ rozsudek pro zmeškání – viz § 153b o.s.ř.

⁹⁷ znění ust. § 153b odst. 4

Institut přípravného jednání do českého právního řádu přinesla rozsáhlá novelizace občanského soudního řádu zákonem č. 7/2009 Sb.. Zákonodárce jako důvod jeho zařazení uvádí umožnění soudu skutečně rozhodnout v rámci jednoho jednání.

V rámci úvah o způsobu přípravení prvního jednání má přítom soud na výběr mezi institutem kvalifikované výzvy dle § 114b o.s.ř., přípravou jednání ve smyslu ustanovení § 114a o.s.ř. (prostá příprava jednání) a samotným přípravným jednáním, přičemž z těchto institutů určí ten nejvhodnější a nejúčelnější.

Soud (předseda senátu) nařídí a provede přípravné jednání v případech, kdy není možné o meritu věci rozhodnout bez nařízení jednání, zároveň nebylo nebo nemůže být jednání připraveno postupem stanoveným ust. § 114a odst. 2 o.s.ř. tak, aby soud mohl ve věci rozhodnout při jednom jednání, a zároveň nebylo-li postupováno dle § 114b o.s.ř., tj. nebyla-li vydána kvalifikovaná výzva k vyjádření. Může tak však učinit pouze nejedná-li se o spor či právní věc, v němž „*se takový postup jeví s ohledem na okolnosti případu neúčelným*“⁹⁸.

Nařízení přípravného jednání soud provede usnesením, proti němuž není možné odvolání (ust. § 202 odst. 1 písm. a) o.s.ř.) a nemusí být odůvodněno (ust. § 169 odst. 2 o.s.ř.).

Přípravné jednání probíhá neveřejně a poměrně neformálně, formální požadavky jsou však spojeny s předvoláním k přípravnému jednání s tím, že předvolání musí být účastníci, jejich zástupci a případné další osoby, jejichž účast na jednání se jeví jako potřebná. Předvolání k přípravnému jednání musí být doručeno do vlastních rukou s vyloučením náhradního doručení.

Ustanovením třetího odstavce § 114c o.s.ř. pak zákonodárce demonstrativně určuje hlavní úkony, které předseda senátu v rámci přípravného jednání činí (prozkoumání podmínek řízení a zhojení případných nedostatků, výzva k prezentaci či doplnění tvrzení a důkazů, pokus o smírné řešení sporu, aj.). V této souvislosti zákon také výslovně stanoví povinnost soudu poskytnout účastníkům procesní poučení týkající se koncentrace řízení, tedy nemožnosti uvádět další skutečnosti a důkazy po skončení

---

⁹⁸ ust. § 114c odst. 1 o.s.ř.

přípravného jednání, resp. dodatečné lhůty poskytnuté k doplnění tvrzení a důkazů (odstavec 5), nevztahují-li se na ně výjimky z koncentrace podle § 118b odst. 1 o.s.ř.

Koncentrace řízení, v němž bylo provedeno přípravné jednání, tak nastane do skončení přípravného jednání. Do té chvíle jsou účastníci takového řízení povinni splnit si svou povinnost tvrzení a důkazní v souvislosti se skutečnostmi rozhodnými pro věc. K později uvedeným skutečnostem již soud (s výjimkami stanovenými ust. § 118b odst. 1 věta třetí o.s.ř.) nemůže přihlédnout, ledaže účastníci nebyli řádně poučeni dle § 114c odst. 5 o.s.ř.⁹⁹ Nutno podotknout, že nedostatkem poučení se soudy mnohokrát ve složitých případech koncentraci záměrně vyhýbají, což nelze s ohledem na účel předmětné úpravy považovat za žádoucí.

V případě, že má některý z účastníků za to, že skutkový a důkazní stav nebyl dostatečně zjištěn v důsledku krátké doby od zahájení do konce přípravného jednání (typicky ve skutkově složitějších sporech), může účastníkům na jeho návrh soud z důležitých důvodů poskytnout lhůtu k doplnění tvrzení či splnění jiných procesních povinností.¹⁰⁰ Tato lhůta se poskytuje pouze z důležitých důvodů, nesmí přesáhnout délku 30 dnů a vztahuje se shodně na všechny účastníky řízení.

S nedostavením se k přípravnému jednání ze strany žalovaného bez omluvy a za podmínky, že tento byl k přípravnému jednání řádně předvolán nejméně 20 dnů předem, byla mu řádně doručena žaloba, v projednávané věci nelze uzavřít smír, jsou-li splněny podmínky řízení a žaloba je projednatelná (tj. není nutné ji odmítnout), spojuje zákon fikci (resp. nevyvratitelnou právní domněnku) uznání nároku uplatňovaného žalobou. Soud je v takovém případě povinen rozhodnout rozsudkem pro uznání. O takovém následku musí však žalovaný být poučen v předvolání k přípravnému jednání (vše § 114b odst. 6 o.s.ř.).

Zákonodárce tak, stejně jako v případě rozsudku pro uznání vydávaného v důsledku marného uplynutí lhůty k vyjádření k výzvě dle § 114b o.s.ř., opět typ rozhodnutí zvolil poměrně nevhodně, jelikož podmínky vydání tohoto rozhodnutí jasně naznačují jeho kontumační povahu. Vhodnější volbou by proto opět byl rozsudek pro

---

⁹⁹ viz ust. § 118b odst. 3

¹⁰⁰ ust. § 114c odst. 4 věta druhá

zmeškání v podobě, v jaké je upraven v ust. § 153b o.s.ř., a to z důvodů téměř totožných s důvody v této práci uvedenými v souvislosti s povahou rozhodnutí vydaného dle § 114b odst. 5 o.s.ř. v předchozí podkapitole.

K dalšímu poměrně problematickému momentu v souvislosti s přípravným jednáním, resp. nedostavením se k němu, dochází ve chvíli, kdy dle § 114c odst. 7 v případě, že se k přípravnému jednání bez omluvy nedostaví žalobce, soud řízení zastaví. Stejně jako u následků neomluveného nedostavení se ze strany žalovaného musí být splněny podmínky řádného předvolání alespoň 20 dnů předem a poučení o následku takového nedostavení se uvedené v předvolání k přípravnému jednání (§ 114c odst. 7 o.s.ř.).

Lze se dle mého názoru domnívat, že sankce za nedostavení se k přípravnému jednání u žalobce a u žalovaného jsou svou závažností poměrně nevyrovnané. V případě žalobce totiž soud rozhodne usnesením o zastavení řízení, které není rozhodnutím ve věci samé, nezakládá tedy překážku věci pravomocně rozhodnuté a žalobci nic nebrání v tom, aby v dané věci podal nový návrh. Je tedy otázkou, zda tato současná úprava není na hraně rozporu s principem rovnosti stran v řízení před soudem.

5 Prvky koncentrace řízení ve fázi jednání ve věci samé před soudem prvního stupně

5.1 Obecně

V rámci jednání ve věci samé před soudem prvního stupně ve sporných věcech je režim koncentrace řízení v zásadě dvojitý, a to v závislosti na tom, zda bylo nařízeno a provedeno přípravné jednání dle § 114b o.s.ř., či nikoliv.

Koncentrace řízení ve fázi jednání ve věci samé před soudem prvního stupně je převážně upravena ustanovením § 118b o.s.ř., jež se týká omezení možnosti uvádět skutečnosti a předkládat (navrhovat) důkazy především po skončení prvního jednání, v řízeních, v nichž došlo k nařízení přípravného jednání, se zde pojednává o omezení takové možnosti po konci přípravného jednání (§ 114c o.s.ř.).

Ke koncentraci řízení ve věcech, v nichž bylo nařízeno a provedeno přípravné jednání dle § 114c o.s.ř., dochází ke konci přípravného jednání, případně po uplynutí lhůty poskytnuté k doplnění tvrzení ohledně skutečností a důkazů rozhodných pro věc samu. Tato koncentrace je přísně vázána na řádné poučení – v případě jeho absence k ní nedojde (§ 118b odst. 3 o.s.ř.)

Ke koncentraci řízení, v němž nebylo provedeno přípravné jednání, pak může dojít po skončení prvního jednání, případně po uplynutí lhůty poskytnuté účastníkům k doplnění tvrzení, důkazů, či splnění jiných procesních povinností. Lhůtu dle předchozí věty zákon již blíže neupravuje a neupravuje ani její maximální délku tak, jak to činí § 114c odst. 4¹⁰¹, proto o ní jistě můžeme mluvit jako o lhůtě soudcovské. Ze znění dotyčného ustanovení lze dovodit, že tato lhůta může být poskytnuta i bez návrhu.¹⁰² L. Drápal však naopak uvádí, že soud tuto lhůtu bez žádosti účastníka poskytnout nemůže,

---

¹⁰¹ Zde ke splnění procesních povinností může být soudem poskytnuta dodatečná lhůta trvající nejdéle 30 dnů.

¹⁰² Shodně uvádí i BARTONÍČKOVÁ, Klára a Jana KŘIVÁČKOVÁ. Koncentrace civilního soudního řízení zavedená zákonem č. 7/2009 Sb. a problémy s ní spojené. [Právní rozhledy 17/2009, s. 611]

může jej však poučit o tom, že má možnost o poskytnutí dodatečné lhůty požádat.¹⁰³ Takový názor však dle mého nemá oporu v zákoně.

K. Hamuláková poskytování dodatečné lhůty v současné podobě považuje za poměrně problematické vzhledem k zásadě kontradiktornosti, když jeden z účastníků je často znevýhodněn praktickou nemožností reagovat na vyjádření poskytnuté protistranou těsně před uplynutím lhůty.¹⁰⁴ Řešení takové situace pak lze nalézt v možném subsumování situace pod jednu z výjimek z koncentrace výkladem Nejvyššího soudu ČR například tak, že se jedná o „výjimku spočívající v tom, že účastník tento důkaz nebo skutečnost nemohl bez své viny uvést, protože nevěděl o relevantnosti takového důkazu či skutečnosti pro dané řízení a tato vznikla právě až na základě skutečnosti nebo důkazu uvedených protistranou“.¹⁰⁵

Z pohledu koncentrace řízení ke skončení prvního jednání ve věci se dle dosavadní praxe soudů jeví být problematickým samotný pojem prvního jednání. Čistě formální pojetí tohoto pojmu by mohlo vést k nedostatečnému zjištění skutkového stavu, a to z důvodu nedostatečného časového prostoru. Prof. Winterová uvádí, že prvním jednáním má zákonodárce jistě na mysli první jednání v meritu, které nebylo hned na jeho začátku odročeno ve smyslu § 101 odst. 2 o.s.ř.¹⁰⁶ a contrario.¹⁰⁷ Nejvyšší soud se však vzhledem k nesrovnalostem v související procesní praxi soudů rozhodl poměrně jednoznačně definovat pomyslné ohraničení prvního jednání uváděje jako moment jeho skončení provedení úkonů uvedených v 118 odst. 1 a 2 o.s.ř.¹⁰⁸ S takovým materiálním pojetím prvního jednání se nicméně také nelze zcela ztotožnit, jelikož v důsledku by mohlo dojít k popírání zásady koncentrace záměrným odkládáním některých z uvedených úkonů ze strany soudu. Takový jev je z pohledu směřování

---

¹⁰³ Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 840.

¹⁰⁴ Jana Křiváčková, Klára Hamuláková: Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe, [Právní rozhledy 12/2010, s. 441], shodně i HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Praha: Leges, 2010, 191 s. ISBN 9788087212516., s. 95.

¹⁰⁵ Jana Křiváčková, Klára Hamuláková: Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe, [Právní rozhledy 12/2010, s. 441].

¹⁰⁶ § 101 odst. 2 o.s.ř.: „Nestanoví-li zákon jinak, soud pokračuje v řízení, i když jsou účastníci nečinní.“

¹⁰⁷ WINTEROVÁ, A., Koncentrace civilního soudního řízení. Bulletin advokacie, 2001, roč. 2001, č. 4, s. 8-23.

¹⁰⁸ Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010.

úpravy koncentrace řízení k jejímu posilování jistě nežádoucí. Obdobně nežádoucí se však jeví být i poměrně častá praxe soudů, kdy přípravná či první jednání přerušují, a to na dobu v podstatě totožnou, jako kdyby jednání bylo odročeno. Činí tak zcela zřejmě proto, aby oddálily zákonnou koncentraci v případech, kdy má soud za to, že mu zatím nejsou známy a objasněny skutkové okolnosti případu do takové míry, aby mohl rozhodnout. Přerušování jednání přitom s odročením jednání nelze zaměňovat – k přerušování jednání by mělo docházet pouze tehdy, kdy k jeho pokračování dojde ještě v tentýž den. Popsaný častý postup soudů je proto nejenom procesně nesprávný, ale lze jej vyhodnotit i jako vědomé obcházení zákona.¹⁰⁹

Nemožnost uvádět skutečnosti a důkazy po skončení přípravného jednání, prvního jednání, či poskytnuté lhůty dle ust. § 118b o.s.ř. se nicméně týká pouze skutečností a navrhovaných důkazů k věci samé.

Koncentrace dle § 118b o.s.ř. se tedy netýká tzv. procesních skutečností.¹¹⁰

Některé z procesních námitek mají vlastní režim koncentrace - např. námitku místní příslušnosti může účastník uplatnit při prvním úkonu, jenž učiní¹¹¹, námitku podjatosti může účastník efektivně vznést při prvním jednání, jehož se účastní osoba, jejíž podjatost je namítána¹¹², atd. Podmínky řízení pak s výjimkami uvedenými v zákoně soud zkoumá kdykoli za řízení. K. Svoboda k této problematice přiřazuje i návrh vypracování revizního znaleckého posudku, který považuje za osobitý důkazní prostředek, jehož účelem je především posouzení již zjištěného skutkového stavu.¹¹³ Z tohoto důvodu se na takový návrh koncentrace řízení dle § 118b o.s.ř. nevztahuje.¹¹⁴

---

¹⁰⁹ k tomu více viz Karel Svoboda: Pár poznámek k novému režimu koncentrace civilního sporu, [Bulletin advokacie 11/2009, s. 38]

¹¹⁰ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 421.

¹¹¹ § 105 odst. 1 věta druhá o.s.ř.: „Později ji (místní příslušnost) soud zkoumá pouze tehdy, nebyla-li provedena příprava jednání podle § 114c, a jen k námitce účastníka, která byla uplatněna při prvním úkonu, který účastníku přísluší.“

¹¹² § 15a odst. 2 o.s.ř.: „Účastník je povinen námitku podjatosti soudce (přisedícího) uplatnit nejpozději při prvním jednání, kterého se zúčastnil soudce (přisedící), o jehož vyloučení jde; nevěděl-li v této době o důvodu vyloučení nebo vznikl-li tento důvod později, může námitku uplatnit do 15 dnů po té, co se o něm dozvěděl. Později může námitku podjatosti účastník uplatnit jen tehdy, jestliže nebyl soudem poučen o svém právu vyjádřit se k osobám soudců (přisedících).“

¹¹³ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 422.

¹¹⁴ Ibidem.

Režim koncentrace dle § 118b o.s.ř. se z logiky věci vztahuje taktéž na shodná tvrzení dle §120 odst. 3 o.s.ř. Účastník od nich po nastolení koncentrace již nemůže efektivně odstoupit.¹¹⁵ Připuštění opačného výkladu by mohlo vést k možnosti účastníků koncentraci záměrně prolamovat.

Závěrem považuji za vhodné zmínit, že možnost soudu provést i jiné důkazy než důkazy navržené účastníky potřebné ke zjištění skutkového stavu vyplývající ze spisu, zůstává zachována. Nejvyšší soud v této souvislosti dovodil, že: „*I v režimu zákonné koncentrace řízení podle § 118b odst. 10 o. s. ř. není soud zbaven povinnosti provést jiné než účastníky navržené důkazy, jestliže potřeba jejich provedení vyšla v řízení najevo (§ 120 odst. 3 o. s. ř.). Zákonná koncentrace řízení omezuje soud v rozsahu těchto aktivit potud, že může brát v úvahu jen takové důkazy, jejichž potřeba provedení vyšla najevo do skončení prvního jednání, které se ve věci konalo.*“¹¹⁶

5.2 Vliv změny žaloby na koncentraci dle 118b o.s.ř.

Odstavec druhý ustanovení § 118b stanoví, že „*Byla-li připuštěna změna žaloby (§ 95), nejsou tím účinky podle odstavce 1 dotčeny.*“¹¹⁷ Změny žalobního návrhu by tedy na koncentraci dle §118b o.s.ř. obecně neměly mít vliv.

Z tohoto ustanovení nicméně nevyplývá, že by změna po nastolení koncentrace nemohla být připuštěna, naopak může být v mezích ustanovení § 95 o.s.ř. připuštěna kdykoli za řízení s podmínkou, že dosavadní zjištění v řízení mohou být podkladem i pro řízení po změně žalobního návrhu. V takovém případě, tedy po nastolení koncentrace dle tohoto ustanovení, je nutné po změně žaloby vycházet již pouze ze skutkových tvrzení prezentovaných předtím, než účinky koncentrace nastaly. Taková změna žaloby připuštěná po nastolení koncentrace, u níž ohledně skutkových tvrzení a důkazů navržených před účinky koncentrace nelze říci, že žalobce unesl důkazní břemeno a břemeno tvrzení o novém nároku, by v důsledku mohla vést k zamítnutí

---

¹¹⁵ Ibidem.

¹¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 29 Odo 1538/2006.

¹¹⁷ § 118b odst. 2 věta první o.s.ř.

žaloby soudem z důvodu neunesení těchto břemen.¹¹⁸ Výjimky z koncentrace řízení dle následující kapitoly tímto samozřejmě dotčeny nebudou.

K. Bartoníčková a J. Křiváčková tento poměrně přísný režim považují za ne zcela vhodný a mají za to, že by postačoval obdobný režim jako v případě záměny či přistoupení účastníka.¹¹⁹ V této procesní situaci totiž k účinkům koncentrace musí dojít i vůči novým účastníkům, a to ke konci prvního jednání, jež se po přistoupení nebo záměně konalo.

Dalo by se tedy de lege ferenda uvažovat o řešení, kdy účinky koncentrace řízení o změněné žalobě nastanou až ke konci prvního jednání o této změněné žalobě. Zneužívání institutu změny žaloby k prolamování koncentrace by pak bránilo ustanovení § 95 odst. 2 o.s.ř. v aktuálním znění: *„Soud nepřipustí změnu návrhu, jestliže by výsledky dosavadního řízení nemohly být podkladem ro řízení o změněném návrhu. V takovém případě pokračuje soud v řízení o původním návrhu po právní moci usnesení.“*¹²⁰

S názorem výše uvedených autorek se jistě v rámci rozumného zjednodušení úpravy jednání před soudem prvního stupně lze ztotožnit.

5.3 Výjimky ze zákonné koncentrace řízení dle 118b o.s.ř.

Výjimky ze zákonné koncentrace řízení dle ust. § 118b o.s.ř. představují takové rozhodné skutečnosti a důkazy, k nimž soud musí přihlédnout i navzdory již nastalé koncentraci řízení. Z dikce ustanovení § 118b o.s.ř. možno dovodit několik výjimek z koncentrace dle tohoto ustanovení. Jedná se o:

1. skutečnosti a důkazy, jimiž má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazních prostředků;

---

¹¹⁸ Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 846.

¹¹⁹ BARTONÍČKOVÁ, Klára a Jana KŘIVÁČKOVÁ. Koncentrace civilního soudního řízení zavedená zákonem č. 7/2009 Sb. a problémy s ní spojené. [Právní rozhledy 17/2009, s. 611].

¹²⁰ *„Soud nepřipustí změnu návrhu, jestliže by výsledky dosavadního řízení nemohly být podkladem ro řízení o změněném návrhu. V takovém případě pokračuje soud v řízení o původním návrhu po právní moci usnesení.“*

2. skutečnost a důkazy, které nastaly po provedeném přípravném jednání a nebylo-li přípravné jednání provedeno, skutečnosti a důkazy, které nastaly po prvním jednání ve věci samé;
3. skutečnosti a důkazy, které účastník dříve bez své viny nemohl uvést;
4. skutečnosti a důkazy, které účastníci uvedli na výzvu soudu dle ust. § 118a odst. 1 až 3 o.s.ř.;
5. skutečnosti a důkazy, které účastníci uvedli po provedeném přípravném jednání, nebyli-li řádně poučeni ve smyslu § 114c odst. 5 o.s.ř.

Ad 1) Koncentrace řízení se dle § 118b odst. 2 o.s.ř. věta třetí nebude vztahovat na taková tvrzení a důkazy, která jsou soudu sdělena či předložena za účelem zpochybnění věrohodnosti již provedených důkazních prostředků.

Vzhledem k tomu, že nedisponujeme zákonnou definicí pojmu věrohodnost důkazního prostředku, dochází k jeho výkladu vyššími soudy, který zdaleka není jednotný.

V judikatuře Ústavního soudu se setkáváme s poměrně extenzivním výkladem tohoto pojmu, přičemž místy z jeho strany dochází téměř ke ztotožňování pojmů pravdivost důkazu a věrohodnost důkazu.¹²¹ Ústavní soud s odkazem na ústavní principy dovozuje, že v souladu s touto výjimkou lze předkládat i důkazy prokazující, že se událost odehrála jiným způsobem, než bylo na základě předchozího provedeného důkazu zjištěno.¹²²

S tímto názorem Ústavního soudu odborná literatura zásadně nesouhlasí¹²³, přičemž K. Hamuláková uvádí, že v důsledku aplikace tohoto ustanovení za použití výkladu Ústavního soudu by docházelo k popření systému neúplné apelace a prakticky by

---

¹²¹ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Praha: Leges, 2010, 191 s. ISBN 9788087212516. s. 100.

¹²² Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. IV. ÚS 611/2005 ze dne 8. 2. 2006 IV. ÚS 611/2005 ze dne 8. 2. 2006, Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. IV. ÚS 125/05 ze dne 7. 2. 2006.

¹²³ zejména HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Praha: Leges, 2010, 191 s. ISBN 9788087212516. s. 101; Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 842; Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 423.

taková výjimka způsobila posun k systému apelace úplné.¹²⁴ Autoři odborné literatury se ztotožňují spíše s výkladem ze strany Nejvyššího soudu ČR, u něhož se setkáváme s názorem opačným (viz dále).

Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí vyjádřil takový právní názor, že se nejedná o zpochybnění věrohodnosti důkazního prostředku v případě, že by za tímto účelem provedený důkazní prostředek měl vést k odlišným skutkovým zjištěním. Výslovně dovedl, že: „*Nejde o zpochybnění věrohodnosti důkazních prostředků, na nichž spočívá rozhodnutí soudu prvního stupně [§ 205a odst. 1 písm. c) o.s.ř.], jestliže pomocí skutečností a důkazů, které účastník nově uplatnil v odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně nebo za odvolacího řízení, má být skutkový stav zjištěn jinak, než jak ho zjistil soud prvního stupně na základě jím provedeného hodnocení důkazů.*“¹²⁵ Uvedené rozhodnutí se sice týká výjimek z omezení odvolacích důvodů ve smyslu ust. § 205a, jedná se však o obsahově stejnou výjimku, proto její výklad bude v zásadě shodný.

Zároveň však nutno zmínit, že úspěšné zpochybnění věrohodnosti důkazního prostředku může vést k nejistotě týkající se skutečnosti, jež byla jeho předmětem, v důsledku čehož pak bude koncentrace ohledně této skutečnosti prolomena.¹²⁶

Ad 2) Další výjimka dle dikce ustanovení 118b o.s.ř. se vztahuje na skutečnosti, které nastaly po nastolení koncentrace, tj. po přípravném jednání a nebylo-li provedeno, po prvním jednání. Takovou skutečností může být přistoupení nebo záměna účastníka, kterou zákon také výslovně zmiňuje s tím, že účinky koncentrace ve vztahu k právům a povinnostem týkajících se nového účastníka nastávají po prvním jednání nařízeném a konaném po jeho přistoupení (záměně).

Změna žaloby dle dikce odstavce 2 tohoto ustanovení na účinky koncentrace vliv nemá. Literatura uvádí jako typický případ skutečnosti, která nastala po zkoncentrování řízení, námitku započtení za podmínek, že k započtení došlo až po nastolení koncentrace.¹²⁷ Námitka promlčení pak může být úspěšná za podmínky, že na základě

---

¹²⁴ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Praha: Leges, 2010, 191 s. ISBN 9788087212516., s. 102.

¹²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. července 2003, sp. zn. 21 Cdo 818/2002.

¹²⁶ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 423.

¹²⁷ Ibidem, s. 423.

zjištěného skutkového stavu a provedených důkazů může být konstatována její důvodnost.¹²⁸

Výjimka týkající se skutečností (důkazů), které nastaly (vznikly) až po nastolení koncentrace dle § 118b o.s.ř., je logickým důsledkem úvahy, dle níž nelze účastníkům bránit v průběhu řízení před soudem prvního stupně uvádět takové skutečnosti a důkazy, které by v režimu neúplné apelace mohli uvádět i v řízení odvolacím.¹²⁹

Ad 3) Výjimka z koncentrace se vztahuje rovněž na skutečnosti a důkazy, které účastník nemohl včas bez své viny uvést. Relevantní judikatura pod touto výjimkou rozumí takové důkazy a skutečnosti, které účastník neuvedl proto, že o jejich existenci v době naplnění podmínek dle § 118b odst. 1 o.s.ř. věta první nemohl vědět. Někteří autoři pak dovozují podmínku, aby o těchto skutečnostech a důkazních prostředcích účastník nemohl mít povědomí ani při vynaložení „*veškerého rozumného úsilí*“¹³⁰.

Není náhodou, že zde nepojednávám pouze o důkazních prostředcích, nýbrž i o skutečnostech, jež účastník měl možnost tvrdit a netvrdil. Na tyto skutečnosti se výjimka vztahovat rovněž nebude.¹³¹

Nutno podotknout, že pro zajištění možnosti stran plnohodnotně reagovat na tvrzení uvedená až v závěru přípravného či prvního jednání, tzn. těsně před předpokládaným okamžikem zkoncentrování řízení, tedy pro zajištění spravedlivého projednání a rozhodnutí, může soud poskytnout dodatečnou lhůtu k vyjádření k takto uvedeným tvrzením a důkazům aplikací ustanovení § 114c odst. 4 o.s.ř. ve spojení s § 118b odst. 1 věta první o.s.ř.

Ad 4) V neposlední řadě ustanovení § 118b o.s.ř. uvádí jako výjimku z koncentrace takové skutečnosti a důkazy, které uvedli účastníci po výzvě k doplnění dle § 118a odst. 1 až 3 o.s.ř. Jedná se o výzvu vylíčení či doplnění rozhodných skutečností (odst. 1), výzvu k doplnění rozhodných skutečností po zjištění předsedy senátu, že záležitost lze

---

¹²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1835/2010.

¹²⁹ WINTEROVÁ, A., Koncentrace civilního soudního řízení. Bulletin advokacie, 2001, roč. 2001, č. 4, s. 8-23.

¹³⁰ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 424.

¹³¹ Ibidem.

právně posoudit odlišně (odst. 2) a konečně pak k předložení důkazů k prokázání sporných skutečností (odst. 3). Takovým postupem soudu bude koncentrace „proražena“ pouze co se týče skutečností, jež jsou předmětem výzvy.¹³²

Ad 5) Poslední, a v odborných kruzích zřejmě nejproblematictější výjimka z koncentrace, spočívá v absenci poučení o formální (ztráta možnosti uvádět další skutečnosti a důkazy) i materiální podstatě koncentrace (z jakých důvodů je možný neúspěch ve věci).¹³³

Zákon v ustanovení § 118b odst. 3 o.s.ř. pouze stručně uvádí, že účinky dle předchozích odstavců nenastávají v případě, že účastníci nebyli poučeni podle 114c odst. 5 o.s.ř. a 118b odst. 2 o.s.ř. věta druhá o tom, že k později uvedeným skutečnostem a důkazům v určité chvíli již nebude přihlíženo.

Autoři se v zásadě neshodují v tom, k jakým důsledkům takové pochybení soudu v souvislosti s koncentrací řízení vede. K. Hamuláková se domnívá, že v takovém případě bude řízení zkoncentrováno až ve chvíli vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně podle § 119a o.s.ř.¹³⁴ L. Drápal a kol. jsou naopak přesvědčeni, že s ohledem na univerzální povahu zásady koncentrace je sporné řízení koncentrováno v důsledku správného poučení o materiální a formální podstatě koncentrace.¹³⁵ Řízení, v rámci něhož soud opomněl poskytnout řádné poučení dle § 114c o.s.ř., může tedy být zkoncentrováno při dalším jednání v případě řádného dodatečného poučení. Konečně pak L. Drápal uvádí, že pro případ neposkytnutí poučení pro potřeby koncentrace ke skončení prvního jednání, pro nějž zákonná úprava poučovací povinnosti chybí, dochází ke koncentraci daného řízení přímo ze zákona s tím, že rovněž lze poskytnout dodatečné poučení obdobným způsobem jako v případě uvedeném výše.¹³⁶ Osobně se přikláním spíše k názoru L. Drápala, který považuje za méně formalistický, a zároveň lépe zohledňuje skutečný účel koncentrace v rámci nalézacího řízení.

---

¹³² Ibidem, s. 424.

¹³³ Ibidem, s. 422.

¹³⁴ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Praha: Leges, 2010, 191 s. ISBN 9788087212516. s. 107.

¹³⁵ Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 842.

¹³⁶ Ibidem, s. 843.

6 Koncentrace řízení k vyhlášení rozhodnutí soudu prvního stupně a v odvolacím řízení

6.1 Obecně ke koncentraci řízení ke skončení jednání

Jedním z projevů univerzality koncentrace řízení je vedle §114c o.s.ř. a § 118b o.s.ř. také koncentrace spojená s vyhlášením rozsudku soudu prvního stupně dle § 119a o.s.ř. Znění tohoto ustanovení vychází ze skutečnosti, že ve sporných věcech je soud první instance zároveň instancí skutkovou¹³⁷, přičemž zákonodárce jím poměrně jasně vyjadřuje zájem na tom, aby řízení nebyla zbytečně protahována rozsáhlým a časově náročným prováděním dokazování před soudem druhého stupně v případech, kdy k takovému dokazování už došlo nebo dojít mohlo před soudem prvního stupně a strany měly dostatečný prostor ke splnění povinnosti tvrzení a k předložení důkazů k jejich prokázání, případně k vyjádření k nim.

Koncentrace dle uvedeného ustanovení nastane v okamžiku vyhlášení rozhodnutí ve věci, přičemž soud přítomné účastníky před skončením jednání poučí o tom, že rozhodné skutečnosti a důkazy musí uvést dříve, než bude vyhlášeno rozhodnutí ve věci. Později uvedené skutečnosti či navržené důkazy mohou být uplatněny pouze za podmínek uvedených v § 205a o.s.ř. a níže v této kapitole.

V případě, že došlo ke zkoncentrování řízení po skončení přípravného či prvního jednání (resp. po uplynutí dodatečné lhůty dle § 114c odst. 4 o.s.ř. či § 118b odst. 1 o.s.ř.), nemá soud již povinnost toto poučení přítomným účastníkům poskytovat, neboť o nastalé koncentraci byli poučeni dle příslušných ustanovení § 114c o.s.ř. a 118b. o.s.ř.

138

V praxi k poučení dle § 119a o.s.ř. tedy zpravidla dojde v případě, že soud opomenul účastníky poučit o koncentraci po skončení přípravného či prvního jednání (resp. po uplynutí dodatečné lhůty dle § 114c odst. 4 o.s.ř. či § 118b odst. 1 o.s.ř.)

¹³⁷ Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 854.

¹³⁸ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 430.

anebo nepoučil-li správně. Zejména pak k němu musí dojít v souvislosti se skutečnostmi a důkazy, které mohly být uplatněny v rámci některé z výjimek z koncentrace.¹³⁹

V souvislosti s uvedeným nutno zmínit, že koncentrace řízení spojená s vyhlášením rozsudku měla zásadnější význam před novelou o.s.ř. zákonem č. 7/2009 Sb., kdy se tato koncentrace vztahovala na všechna řízení s výjimkou řízení taxativně vyjmenovaných v ust. § 118b odst. 1 o.s.ř. ve znění účinném do 30. 6. 2009.

Nejvyšší soud vyjádřil názor, že hrozí-li účastníku neúspěch ve smyslu § 118a odst. 1 až 3 o.s.ř., je nutné tuto skutečnost upřesnit nejen v souvislosti s poučením dle § 118b odst. 1 o.s.ř., nýbrž také ve spojení s poučením dle § 119a odst. 1 o.s.ř.¹⁴⁰ K. Svoboda v souvislosti s tímto rozhodnutím Nejvyššího soudu uvádí, že v takovém případě ke koncentraci nedojde.¹⁴¹ S tímto závěrem se nicméně neztotožňuji, poněvadž mám za to, že tento závěr nemá žádnou oporu v zákoně, jelikož ke koncentraci k vyhlášení rozhodnutí dochází v souvislosti s poučením dle § 119a o.s.ř., nikoli s poučením dle § 118a odst. 1 až 3 o.s.ř.

V případech, kdy soud rozhoduje na základě fikce, v důsledku níž vydává kontumační rozsudek, případně rozsudek pro uznání, není soud povinen poskytnout poučení dle § 119a o.s.ř. Tak tomu bude i v případě, kdy má soud v řízení po skutkové stránce zcela jasno a žádné další návrhy účastníků výsledek řízení nemohou ovlivnit.¹⁴²

K poučení dle § 119a o.s.ř. dochází zásadně před koncem jednání, které předchází vyhlášení rozhodnutí, tj. po provedení dokazování a prezentaci závěrečných návrhů účastníků.¹⁴³ Využije-li soud možnosti odročit jednání pouze za účelem vyhlášení rozsudku¹⁴⁴, považuje se za skončení jednání ve smyslu § 119a odst. 1 o.s.ř. konec takového jednání, v rámci něhož byla věc projednána, tzn. jednání předcházející jednání

---

¹³⁹ viz kapitola 5 této práce a Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 855.

¹⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 1. 2011, sp. zn. 32 Cdo 2/2010.

¹⁴¹ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 430.

¹⁴² Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 430.

¹⁴³ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Praha: Leges, 2010, 191 s. ISBN 9788087212516., s. 118.

¹⁴⁴ § 156 odst. 2 o.s.ř.

odročenému za tímto účelem.¹⁴⁵ Co se týče prezentace závěrečných návrhů v kontextu poučení dle § 119a o.s.ř., autoři komentářů spíše počítají s tím, že k němu dojde ještě před závěrečnými řečmi účastníků¹⁴⁶ a v případě, že je potřeba poskytnout další poučení dle § 118a odst. 1 až 3 o.s.ř., učiní tak dodatečně a umožní účastníkům vyjádřit se ve smyslu tohoto ustanovení.¹⁴⁷

6.2 Systém neúplné apelace a výjimky z omezení odvolacích důvodů zakotvené v § 205a o.s.ř.

Systém neúplné apelace je z pohledu dnešní úpravy civilního procesu jasně převažujícím u sporů v režimu občanského soudního řádu, přičemž princip apelace úplné je s několika výjimkami¹⁴⁸ typickým pro spory vedené v režimu zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních.

Systém neúplné apelace spočívá v nepřipustnosti novot v opravném řízení, tedy tvrzení a důkazů, které v řízení před soudem prvního stupně (resp. obecně v řízení původním, ohledně něhož se opravné řízení vede) nebyly uplatněny. Systém neúplné apelace je založen na požadavku, aby v odvolacím řízení již provedené zjištění skutkového stavu nebylo vystavováno přezkumu na základě až v odvolacím řízení uplatněných skutečností a důkazů, to vše zejména v zájmu hospodárnosti řízení. V odvolacím řízení se tak nepřihlédne ani ke skutečnostem a důkazům, které byly před soudem prvního stupně sice uplatněny, tento k nim však nepřihlížel v důsledku nastalé koncentrace řízení dle § 118b o.s.ř.

Ustanovení § 119a o.s.ř. princip neúplné apelace zakotvuje zejména tím, že přináší definitivní zkoncentrování řízení k momentu vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně (s výjimkami uvedenými v ustanovení § 205a o.s.ř.), čímž prakticky činí soud

---

¹⁴⁵ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Praha: Leges, 2010, 191 s. ISBN 9788087212516. s. 118.

¹⁴⁶ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 431, obdobně i Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 856.

¹⁴⁷ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 431.

¹⁴⁸ neplatnost a rozvod manželství

prvního stupně skutkovou instancí¹⁴⁹, v řízení před níž mají být provedeny veškeré důkazy navržené v souvislosti se skutkovými tvrzeními účastníků řízení.

Z tohoto principu vychází a zároveň upřesňuje podmínky jeho aplikace ustanovení § 205a o.s.ř., v němž je vyjádřeno, za jakých podmínek lze uplatňovat skutečnosti či důkazy neuplatněné v prvním stupni i v řízení před odvolacím soudem.

Z pohledu předmětných ustanovení se jeví být poměrně zajímavým rozhodnutí Nejvyššího soudu týkající se povahy důkazů odvolaných jejich navrhovatelem z pohledu zákazu novot v odvolacím řízení. Nejvyšší soud totiž dovodil, že „*O důkaz, který nebyl uplatněn za řízení před soudem prvního stupně, se nejedná, jestliže účastník v tomto řízení navrhl provedení tohoto důkazu, avšak soud prvního stupně důkaz, který byl potřebný ke zjištění skutkového stavu věci, neprovedl jen proto, že účastník soudu později sdělil, že na svém návrhu „netrvá“, nebo mu dal jinak najevo svůj názor, že důkaz nemá být proveden.*“¹⁵⁰ Účinně odvolat navržený důkaz lze totiž pouze nejpozději v době, kdy byl soudu doručen návrh na jeho provedení.

Ustanovení § 205a o.s.ř. pro uplatnění před soudem prvního stupně neuplatněných tvrzení a důkazů stanoví alternativně, že:

1. se musí týkat podmínek řízení, věcné příslušnosti soudu, vyloučení soudce či přisedícího nebo obsazení soudu¹⁵¹– tyto skutečnosti soud zkoumá z úřední povinnosti a kdykoli v průběhu řízení, tedy i v řízení před soudem druhého stupně. Uvedená výjimka z omezení odvolacích důvodů se neuplatní v případech, kdy namísto samosoudce ve věci rozhodoval senát. V případě zjištěných neodstranitelných nedostatků řízení odvolací soud musí řízení zastavit.
2. účelem jejich uplatnění má být prokázání skutečnosti, že v řízení došlo k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci¹⁵²– nejedná se tedy o jakékoli vady řízení, nýbrž vady takové závažnosti, že

¹⁴⁹ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Praha: Leges, 2010, 191 s. ISBN 9788087212516. s. 116.

¹⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 2002, sp. zn. 21 Cdo 426/2002.

¹⁵¹ § 205a písm. a) o.s.ř

¹⁵² § 205a písm. b) o.s.ř

mohly ovlivnit rozhodnutí soudu prvního stupně. Nova dle tohoto písmene jsou přípustná jak pro případy, kdy soud měl k určitým skutečnostem (důkazům) přihlídnout a neučinil tak, ale také pro případy, kdy naopak k určitým skutečnostem (důkazům) přihlédl, přičemž takto učinit dle zákona neměl.¹⁵³

3. účelem jejich uplatnění má být zpochybnění věrohodnosti důkazních prostředků, které byly podkladem pro rozhodnutí soudu v prvním stupni¹⁵⁴ – pod tento bod nelze subsumovat zejména navrhování dalších důkazů, které se týkají skutečností, na základě nichž soud prvního stupně rozhodl, přičemž odvolatel má pouze za to, že na jejich základě měl dojít k jinému závěru.¹⁵⁵ Rovněž tak pod tento bod nelze podřadit zpochybnění věrohodnosti důkazů, které soud prvního stupně nepovažoval za významné pro své rozhodnutí.¹⁵⁶ Nabízí se také zmínit, že pro možnost uvádět nova dle tohoto písmene není nikterak významné, zda si jich účastník byl vědom již v řízení před soudem prvního stupně, či nikoli.¹⁵⁷ K problematice zpochybnění věrohodnosti důkazního prostředku viz také třetí podkapitolu kapitoly 6 této práce pojednávající o výjimkách ze zákonné koncentrace v řízení nalézacím.
4. účelem jejich uplatnění má být splnění povinnosti tvrdit veškeré rozhodné skutečnosti významné pro rozhodnutí ve věci nebo důkazní povinnosti, ovšem za předpokladu, že v důsledku nesplnění některé z těchto povinností odvolatel neměl ve sporu úspěch a zároveň nebyl řádně poučen dle § 118a odst. 1 až 3 o.s.ř.¹⁵⁸ – neposkytnutí poučení dle § 118a odst. 1 až 3 o.s.ř. nicméně pro úspěšné využití tohoto odvolacího důvodu nesmí být zaviněno

---

¹⁵³ WINTEROVÁ, A., Koncentrace civilního soudního řízení. Bulletin advokacie, 2001, roč. 2001, č. 4, s. 8-23.

¹⁵⁴ § 205a písm. c) o.s.ř.

¹⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 4. 2005, sp. zn. 22 Cdo 921/2005: „*Směřují-li odvolatelem nově tvrzené skutečnosti a navrhované důkazy jen k tomu, aby na jejich podkladě byl skutkový stav zjištěn jinak, než jak byl zjištěn před soudem prvního stupně, nejde o skutečnosti nebo důkazy, jimiž by mohla být zpochybněna věrohodnost důkazních prostředků, na nichž rozsudek soudu prvního stupně spočívá.*“

¹⁵⁶ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 634.

¹⁵⁷ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Praha: Leges, 2010, 191 s. ISBN 9788087212516.

¹⁵⁸ § 205a písm. d) o.s.ř.

samotným účastníkem, který chce tohoto odvolacího důvodu využít¹⁵⁹ např. neúčastí při jednání, v rámci něhož má být poučení poskytnuto (v takovém případě poučovací povinnosti vůči tomuto účastníku ani nevzniká¹⁶⁰). Této výjimky lze využít pouze v případě, kdy neúspěch ve věci byl způsoben neunesením břemene tvrzení nebo důkazního břemene v důsledku absence řádného poučení, nikoli tedy byl-li způsoben jinými skutečnostmi. Vznikne-li potřeba poskytnout poučení až před odvolacím soudem (např. má-li odlišný právní názor na věc než soud prvního stupně), může tento poučení poskytnout sám a není tedy povinen rozhodnutí soudu prvního stupně zrušit a vrátit jej k dalšímu řízení soudu prvního stupně.¹⁶¹

5. vůči odvolateli nedošlo k řádnému poučení dle § 119a odst. 1¹⁶² – tato výjimka se stejně jako výjimka dle předchozího bodu neuplatní v případě, kdy k absenci poučení došlo zaviněním odvolatele, tj. především neúčastí na jednání, v rámci něhož mělo být poučení poskytnuto. Z povahy věci pak k poučení nedojde v případě, že soud v souladu se zákonem rozhodne bez nařízení jednání.¹⁶³ Odvolací řízení následující takové řízení před soudem prvního stupně se zcela řídí systémem neúplné apelace.
6. se uplatňují skutečnosti či důkazy, které nastaly či vznikly po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu prvního stupně – tato výjimka se netýká skutečností a důkazů, které v době řízení v prvním stupni existovaly, ale odvolatel o nich nevěděl.¹⁶⁴

Vyjma výše uvedených možností uplatnit další skutečnosti a důkazy v řízení před odvolacím soudem zároveň obecně platí, že není významné, z jakého důvodu, ač

---

¹⁵⁹ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 634.

¹⁶⁰ Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9.

¹⁶¹ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 635.

¹⁶² § 205a písm. e) o.s.ř.

¹⁶³ § 115a o.s.ř.

¹⁶⁴ Pro tyto případy však lze za určitých okolností využít mimořádného opravného prostředku žaloby na obnovu řízení dle § 228 a násl. o.s.ř. Více viz Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 7. 2003, sp. zn. 21 Cdo 818/2003.

nezaviněně, odvolatel tyto skutečnosti neuplatnil. Nemohl-li však takto učinit bez své viny, lze za určitých okolností využít mimořádného opravného prostředku dle § 228 a násl. o.s.ř., tj. žaloby na obnovu řízení.

Nejvyšší soud ČR se ve svém rozhodnutí ze dne 9. 12. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2302/2007 k problematice „novosti“ skutečností výslovně vyjádřil takto: *„Pro závěr, zda skutečnosti, které byly uplatněny v odvolání, jsou „nové“, je rozhodné, zda byly účastníkem řízení uvedeny nebo v průběhu řízení před soudem prvního stupně jinak vyšly najevo. Tzv. „doličení“ skutkových okolností v řízení odvolacím, které vyšly najevo již v řízení před soudem prvního stupně, nepředstavuje nepřípustné uplatnění skutkových novot.“*¹⁶⁵ Skutečnosti a důkazy, které před soudem prvního stupně nebyly uplatněny, (tedy skutečnosti „nové“) tedy nejsou takové skutečnosti, které před soudem prvního stupně byly uvedeny, případně v řízení před ním vyšly najevo. Není přitom vůbec podstatnou otázkou, zda k těmto skutečnostem či důkazům nemohlo být v řízení v prvním stupni přihlédnuto z důvodů nastalé koncentrace – takové skutečnosti a důkazy nelze považovat za nové.

---

¹⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 12. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2302/2007

7 Poučení soudu spojená s § 118b o.s.ř. a § 119a odst. 1 o.s.ř. a jejich vliv na koncentraci řízení

Účinky koncentrace řízení jsou v soudní praxi a literatuře nezbytně spjaty s problematikou poučovací povinnosti soudu.

V platné úpravě civilního procesu se setkáváme s poučovací povinností soudu, která má čistě procesní povahu – jedná se o poučování o právech a povinnostech vyplývajících z jednotlivých ustanovení civilněprocesních předpisů. Někteří autoři pak od poučovací povinnosti procesní povahy odlišují poučení dle ust. § 118a odst. 1 až 3 o.s.ř.¹⁶⁶, které sice může být (a často bývá) poučením o hmotném právu, nicméně nelze jej považovat za poučení hmotněprávního charakteru v širokém smyslu, neboť se dle mého i v tomto případě jedná o poučení o procesních povinnostech (např. povinnost doplnit vyličení rozhodných skutečností), přičemž důsledkem nesplnění takové povinnosti může být neúspěch účastníka.

Poučovací povinnost soudu z hlediska teorie dělíme na obecnou poučovací povinnost dle ust. § 5 o.s.ř.¹⁶⁷ a tzv. poučovací povinnost zvláštní, tj. takovou, která je výslovně stanovena dalšími jednotlivými ustanoveními o.s.ř.¹⁶⁸ Některé zvláštní poučovací povinnosti soudu vyplývají rovněž z pro tuto práci relevantních ustanovení o.s.ř. upravujících koncentraci řízení, tj. především § 114c odst. 5 o.s.ř., § 118b o.s.ř. a § 119a o.s.ř.

7.1 Poučení soudu dle § 118b o.s.ř.

Otázka poučení dle ustanovení § 118b o.s.ř. je úzce spjata s účinky koncentrace ke konci přípravného jednání, prvního jednání ve věci či uplynutí lhůty k doplnění tvrzení, důkazů nebo splnění jiných procesních povinností.

Zákon zde nicméně výslovně nestanoví zvláštní poučovací povinnost soudu, stanoví pouze, že k omezení možnosti účastníků uvádět skutečnosti a důkazy

---

¹⁶⁶ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 4.

¹⁶⁷ § 5 o.s.ř.: „Soudy poskytují účastníkům poučení o jejich procesních právech a povinnostech.“

¹⁶⁸ např. poučení o možnosti podat opravný prostředek proti rozhodnutí soudu (§ 157 odst. 1 o.s.ř.)

k prokázání jejich tvrzení nedojde v případě, že tito nebyli poučeni ve smyslu § 118b odst. 2 části druhé věty za středníkem nebo podle § 114c odst. 5 o.s.ř. Tato poučení se týkají přistoupení a záměny účastníka a účinků koncentrace probíhajícího řízení vůči těmto novým účastníkům a koncentrace řízení ke konci přípravného jednání.

Úprava vztahující se k poučení ohledně koncentrace dle samotného ustanovení § 118b odst. 1 o.s.ř., tj. ke konci prvního jednání či ke dni uplynutí lhůty k doplnění tvrzení, důkazů nebo splnění dalších procesních povinností, v platné úpravě chybí, přičemž otázkou zůstává, zda toto mlčení zákona bylo záměrem či pouze opomenutím zákonodárce.¹⁶⁹ K. Hamuláková považuje mlčení zákona v tomto ohledu za zcela bezdůvodné a navrhuje řešení této situace analogií s úpravou obsaženou v § 118b odst. 2 o.s.ř., tedy s povinností soudu o účincích zákonné koncentrace dle prvního odstavce poučít nové účastníky řízení již v předvolání účastníka k jednání, v rámci něhož vůči němu účinky koncentrace nastanou. Podpůrně pak lze použít úpravu obecné poučovací povinnosti zakotvené v § 5 o.s.ř., která nicméně neodpovídá na otázku, kdy v řízení by mělo k poučení dojít a co přesně by mělo být jeho obsahem. Aplikaci tohoto ustanovení občanského soudního řádu jako dostatečné řešení dané situace nicméně uvádí L. Drápal ve svém komentáři k občanskému soudnímu řádu.¹⁷⁰

K podobným závěrům, jaké jsou uvedeny výše, dospěl ve své rozhodovací praxi i Nejvyšší soud České republiky, který uvádí, že mlčení zákona ohledně poučovací povinnosti soudu týkající se koncentrace řízení ke konci prvního jednání, resp. uplynutí dodatečné lhůty nelze interpretovat tak, že by soud byl povinen poučít účastníky o koncentraci pouze v případě dle § 114c odst. 5 o.s.ř. a 118b odst. 2 o.s.ř. části druhé věty za středníkem.¹⁷¹

Nejvyšší soud také s poukazem na nutnost zajištění spravedlivé ochrany práv a oprávněných zájmů účastníků a na princip právní jistoty v civilním procesu dospěl k závěru, že ke koncentraci řízení ve smyslu § 118b odst. 1 o.s.ř. nedojde v případech, kdy soud účastníky o nemožnosti uvádět tvrzení a důkazy k jejich prokázání nepoučí, a

---

¹⁶⁹ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Praha: Leges, 2010, 191 s. ISBN 9788087212516. s. 96.

¹⁷⁰ Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 829.

¹⁷¹ Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010.

to jak v předvolání k jednání, k jehož konci by ke koncentraci mělo dojít, tak před koncem samotného takového jednání.

Shora uvedený názor Nejvyššího soudu autoři odborné literatury ne zcela sdílí co se týče účinků koncentrace ve vztahu k poučení o koncentraci ke konci prvního jednání, když mají za to, že ke koncentraci řízení k tomuto momentu dochází ze zákona a nesplnění poučovací povinnosti soudu má za následek pouze zatížení řízení vadou, která zakládá existenci odvolacího důvodu spočívajícím v nepřihlídnutí k tvrzeným skutečnostem nebo navrhovaným důkazům navzdory tomu, že nebyly splněny předpoklady dle § 118b o.s.ř.¹⁷² Někteří autoři naopak poukazují na důsledky skončení přípravného a důsledky skončení prvního jednání ve věci, tedy „*při stejných důsledcích pro možnost uvádět rozhodné skutečnosti a navrhopvat důkazy by i požadavky měly být stejné*“¹⁷³. Absenci požadavku na poučení pak údajně lze považovat za legislativní chybu, v důsledku čehož na požadavku poučení o zákonné koncentraci nutno trvat s tím, že v případě jeho absence ke koncentraci vůbec nedojde.¹⁷⁴ S tímto názorem se zásadně neztotožňuji, neboť nemá oporu v zákoně a přikláním se spíše k názoru autorů uvedenému dříve v tomto odstavci. Ze skutečnosti, že v zákonné úpravě absentuje výslovný požadavek na poučení o koncentraci ke skončení prvního jednání, přičemž ke skončení přípravného jednání zákon poučovací povinnost ukládá a jejím nesplněním účinky koncentrace řízení nenastávají, nelze jednoznačně dovodit, že se jedná o legislativní chybu a nelze tedy činit závěry, které nemají zákonný podklad. Související úvahy je však dle mého žadoucí vést v rovině *de lege ferenda*.

Na podporu názoru, že ke koncentraci řízení ke skončení prvního jednání v případě absence poučení ve smyslu § 118b o.s.ř. dochází ze zákona si dovoluji poukázat zejména na povahu univerzální zákonné koncentrace, v rámci jejíž úpravy není zvláštní poučovací povinnost soudu stanovena a ze skutečnosti, že absence poučení dle § 114b odst. 5 o.s.ř. zakládá výjimku z koncentrace řízení, nelze analogicky dovodit, že by taková výjimka platila i pro poučení o koncentraci řízení ke konci prvního jednání. Takový analogický výklad v souvislosti ust. § 118b odst. 3 považuji za

---

¹⁷² odvolací důvod dle § 205 odst. 2 písm. b) o.s.ř.

¹⁷³ HROMADA, Miroslav. Poučovací povinnost v civilním procesu. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 9788074004636. s. 59.

¹⁷⁴ Ibidem.

nepřiměřeně extenzivní a popírající účel koncentrační zásady v českém civilním procesu. L. Drápal k tomuto (a dle mého názoru zcela správně) uvádí: „*V souvislosti s koncentrací řízení ke skončení prvního jednání ve věci zákon poučovací povinnost výslovně neupravuje. Dovožujeme ji z obecné poučovací povinnosti soudu podle § 5 (srov. komentář k § 5). Nepoučí-li soud účastníky řádně o koncentraci k prvnímu jednání, účinky koncentrace přesto nastávají ze zákona, avšak řízení je evidentně zatíženo vadou, která je samostatným odvolacím důvodem podle § 205 odst. 2 písm. b).*“¹⁷⁵ Na rozdíl od K. Hamulákové¹⁷⁶ však v povaze zákonné koncentrace řízení jako koncentrace nastávající ze zákona koncepčně problém neshledávám a mám za to, že takové výkladové tendence jsou, z hlediska posilování zásady koncentrace jako zásady umožňující zvýšit efektivitu a hospodárnost řízení, poměrně žádoucí.

Považuji za vhodné také stručně připomenout požadavky na obsah poučení o koncentraci řízení dle § 118b o.s.ř. Řádné poučení dle této kapitoly má dvě základní obsahové náležitosti, kterými jsou poučení o materiální podstatě koncentrace vycházející z § 118a odst. 1 až 3 o.s.ř. a poučení o formální podstatě koncentrace.

Poučení o formální podstatě koncentrace je poučení o tom, kdy ke koncentraci má dle zákona dojít a také o důsledcích zákonné koncentrace, tedy o tom, že takto poučený účastník již nebude mít možnost uvádět další skutečnosti a důkazy k jejich prokázání.

Poučení o materiální podstatě koncentrace má obsahovat informaci směřující k účastníku, kterému hrozí neúspěch ve sporu, o existenci tohoto hrozícího neúspěchu. U efektivního poučení o materiální podstatě koncentrace nicméně nepostačí, je-li adresováno pouze jednomu z účastníků. Důsledkem případného zvrácení hrozícího neúspěchu jednoho z účastníků je totiž logicky hrozící neúspěch druhého účastníka. Druhého účastníka je tedy nutné rovněž upozornit a vyzvat k tomu, aby uvedl další případné pro rozhodnutí věci podstatné skutečnosti a důkazy.¹⁷⁷

---

¹⁷⁵ Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 843.

¹⁷⁶ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Praha: Leges, 2010, 191 s. ISBN 9788087212516., s. 96.

¹⁷⁷ vše Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 423-424.

7.2 Poučení soudu dle § 119a odst. 1 o.s.ř.

Poučovací povinnost soudu podle § 119a odst. 1 o.s.ř. je poučovací povinností, s níž je spojeno méně problematických aspektů než s poučovací povinností dle § 118b o.s.ř. Zákon totiž tuto poučovací povinnost výslovně zakotvuje, a to jako tzv. zvláštní poučovací povinnost.

Poučení týkající se neúplné apelace, resp. nemožnosti uvádět nové skutečnosti a důkazy v odvolacím řízení se vztahuje na všechny účastníky bez ohledu na jejich právní zastoupení a přítomnost na jednání.¹⁷⁸ Bylo-li poučení poskytnuto tak, je stanoveno § 119a odst. 1 o.s.ř., vztahuje se i na účastníky nepřítomné na jednání před soudem. Výjimka z úplné apelace dle § 205a písm. e) o.s.ř. vztahující se k neposkytnutí tohoto poučení se dle názoru prof. Winterové vztahuje pouze na jeho skutečnou absenci, s čímž nelze nesouhlasit.¹⁷⁹

Znění resp. přesný obsah tohoto poučení byl však později vyššími soudy posuzován poměrně přísně. Zmínit lze například rozhodnutí Nejvyššího soudu, jímž v zásadě vyjádřil názor, že poučení o koncentraci k vyhlášení rozhodnutí soudu prvního stupně by mělo odpovídat zákonné dikci. Nejvyšší soud v tomto svém rozhodnutí uvádí, že: „*Poučení, že všechny rozhodné skutečnosti a důkazy musí žalovaný uvést „do skončení jednání“, neodpovídá zákonnému poučení podle § 119a odst. 1 OSŘ, že se tak musí stát „do vyhlášení rozhodnutí“.*“¹⁸⁰ Poskytne-li tedy dle tohoto názoru soud poučení nepřesně, nejsou splněny zákonné požadavky na poučení dle předmětného ustanovení. Účastníci tak v odvolacím řízení nebudou omezeni na možnosti uvádět nova jako odvolací důvody, neboť dojde k výjimce z omezení odvolacích důvodů stanovené § 205a písm. e) o.s.ř. Mám za to, že tak přísné požadavky na poučení o koncentraci jsou z pohledu směřování civilního procesu k posilování zásady koncentrace a procesní odpovědnosti účastníků poněkud nežádoucí.

---

¹⁷⁸ WINTEROVÁ, A., Koncentrace civilního soudního řízení. Bulletin advokacie, 2001, roč. 2001, č. 4, s. 8-23.

¹⁷⁹ Ibidem.

¹⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2003, sp. zn. 29 Odo 715/2002.

8 Možnost koncentrace řízení v rámci rozhodčího řízení dle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

Rozhodčí řízení je jedním ze stěžejních alternativních způsobů řešení sporů, přičemž v České republice je upraveno zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „z.r.ř.“). Rozhodčí řízení je charakteristické zejména nižší formálností co se týče samotného průběhu řízení a také způsobem založení pravomoci k rozhodování sporů a osobě, která o sporu rozhoduje (rozhodce). Obecně lze říci, že v rámci rozhodčího řízení je spor předložen nezávislé třetí straně, jíž si strany sporu na smluvním základě dobrovolně zvolily k tomu, aby vydala pro strany závazný a následně i vykonatelný rozhodčí nález, jenž představuje meritorní rozhodnutí sporu.

S ohledem na komplexní povahu rozhodčího řízení nutno v této kapitole uvést také stručnou charakteristiku rozhodčího řízení, jakož i základní přehled jeho druhů, to vše však pouze v kontextu tématu této práce.

Základní typy rozhodčího řízení představují tzv. rozhodčí řízení ad hoc a institucionální rozhodčí řízení.

Rozhodčí řízení ad hoc je takovým rozhodčím řízením, které je založeno na stranami učiněné volbě rozhodce, případně více rozhodců. Strany si tak zvolí konkrétní osoby, které o případném (či již nastalém) sporu mají za úkol meritorně rozhodnout, přičemž strany v rámci takové volby nejsou nikterak omezeny. Strany tuto volbu provedou rozhodčí smlouvou, případně v rozhodčí smlouvě alespoň stanoví způsob, jakým má rozhodce být určen. V rozhodčí smlouvě pak mohou být dohodnuta i určitá procesní pravidla pro vedení řízení před rozhodci: „*Strany se mohou dohodnout na postupu, kterým mají rozhodci vést řízení.*“¹⁸¹ (viz dále)

Institucionální rozhodčí řízení je takové rozhodčí řízení, v jehož rámci je spor projednán před stálou rozhodčí institucí. Konkrétní rozhodce nebo rozhodci jsou

---

¹⁸¹ ust. § 19 odst. 1 věta první z.r.ř.

vybrání ze seznamu vedeného touto rozhodčí institucí. Institucionální rozhodčí řízení upravuje i z.r.ř., a to v § 13 z.r.ř., podle něhož stále rozhodčí soudy mohou být zřízeny pouze zákonem nebo jen tehdy, pokud jejich zřízení jiný zákon výslovně připouští. Typickým příkladem pro stálou rozhodčí instituci v České republice je Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Takové rozhodčí instituce neboli rozhodčí soudy jsou oprávněny vydávat vlastní řády nebo statuty, jimiž mohou stanovit pravidla týkající se průběhu řízení, jejichž použití však strany mohou ujednáním v rozhodčí smlouvě vyloučit.

Mezi rozhodčím řízením ad hoc a institucionálním rozhodčím řízením existuje celá řada dalších rozdílů, které však z pohledu této práce nejsou nikterak zásadní a proto zde nebudou zmiňovány.

Rozhodčí řízení, stejně jako řízení podle o.s.ř., je ovládáno určitými zásadami, které se do jisté míry se zásadami řízení podle o.s.ř. kryjí, neboť rozhodčí řízení je z hlediska právní teorie druhem civilního řízení¹⁸². V rozhodčím řízení se tak uplatňuje zásada dispoziční (a to s ohledem na možnost smluvní úpravy průběhu řízení mnohem šířeji), zásada rovnosti (§ 18 z.r.ř.¹⁸³), zásada projednací¹⁸⁴, zásada rychlosti a hospodárnosti a zásada ústnosti (uplatnění této zásady však lze vyloučit dohodou stran¹⁸⁵). Dalšími zásadami, které se v rozhodčím řízení uplatní, avšak se již neuplatní v řízení podle o.s.ř., jsou zásada neformálnosti, která je pro rozhodčí řízení zcela stěžejní, a zásada neveřejnosti (§ 19 odst. 3 věta druhá z.r.ř.¹⁸⁶).

Pro pochopení možnosti a způsobu uplatnění koncentrace v rozhodčím řízení vedeném dle z.r.ř. je předně potřeba v této kapitole ujasnit zejména způsob a okolnosti použití ustanovení o.s.ř. v řízení před rozhodci a také další způsoby, jakými lze stanovit postup v řízení vedeném dle z.r.ř. Je také dále nutné blíže vysvětlit uplatnění některých zásad rozhodčího řízení, zejména zásady neformálnosti a zásady rychlosti a

---

¹⁸² viz nálezy Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I.ÚS 3227/07.

¹⁸³ „Strany mají v rozhodčím řízení rovné postavení a musí jim být dána plná příležitost k uplatnění jejich práv.“

¹⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.5. 2010, sp. zn. 23 Cdo 3749/2008.

¹⁸⁵ § 19 odst. 3 z.r.ř. a contrario

¹⁸⁶ Toto ustanovení je kogentní, proto rozhodčí řízení probíhá vždy neveřejně. Více viz Bělohávek, A. J.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1776 s. ISBN 978-80-7179-342-7. s. 699.

hospodárnosti řízení, které na uplatnění koncentrace v rozhodím řízení budou mít stěžejní vliv.

Ustanovení § 30 z.r.ř. zakotvuje přiměřené použití o.s.ř. v řízení před rozhodci, nestanoví-li z.r.ř. jinak. Nutno říci, že v případě použití o.s.ř. v rozhodčím řízení se jedná o analogii iuris stanovenou přímo zákonem. Nelze tak použít o.s.ř. přímo jako celek a strany uzavírající rozhodčí smlouvy by s touto skutečností měly počítat. Prof. Bělohlávek k problematice užití o.s.ř. uvádí: „*Vyzdvihnout je však zapotřebí to, že se nejedná o použití přímé, nýbrž přiměřené. Podle autora jde o analogii iuris, která má v tomto případě oporu v zákonu. Úprava obsažená v předpisech o občanském soudním řízení tak není přímo použitelná, nýbrž poskytuje pouze základ pro rozhodování rozhodců o postupu v řízení ve smyslu ustanovení § 19 odst. 1 RozŘ [z.r.ř.] a násl. až do okamžiku skončení řízení (§ 23 RozŘ [z.r.ř.]), když úpravu obsaženou v RozŘ [z.r.ř.] je zapotřebí považovat za rámcovou. Důvodem stručnosti této úpravy je především zájem na poskytnutí maximální autonomie stranám i v otázkách procesních.*“¹⁸⁷ Právě uvedená autonomie vůle, z níž rozhodčí řízení vychází, je zásadní i pro samotné vedení řízení před rozhodcem, tj. i pro jeho procesní aspekt.

Značně konzervativní přístup k aplikaci ustanovení o.s.ř. ve svém rozhodnutí prezentoval také Nejvyšší soud ČR: „*Z použití termínu „přiměřené“ vyplývá, že rozhodčí řízení nepodléhá OSŘ přímo a jeho jednotlivá ustanovení nelze použít v rozhodčím řízení mechanicky. Ono „přiměřené“ znamená především zohlednění obecných zásad, na nichž stojí české rozhodčí řízení, to znamená použití norem OSŘ pod obecným rámcem zásad českého rozhodčího řízení (...).*“¹⁸⁸

Z autonomie vůle stran vychází i samotná úprava postupu v řízení před rozhodci v z.r.ř., který v ust. § 19 odst. 1 z.r.ř. výslovně umožňuje stranám možnost dohodnout se na postupu řízení. Dohoda dle předchozí věty pak může být učiněna ujednáním v rámci rozhodčí smlouvy či zvláštní dohodou. Tato může být uzavřena jak před zahájením řízení, tak kdykoli v jeho průběhu.¹⁸⁹ Byla-li však dohoda uzavřena po tom, co již byl

¹⁸⁷ Bělohlávek, A. J.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1776 s. ISBN 978-80-7179-342-7. s. 1040.

¹⁸⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.04.2007, sp. zn. 32 Odo 1528/2005.

¹⁸⁹ Bělohlávek, A. J.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1776 s. ISBN 978-80-7179-342-7. s. 660.

sestaven rozhodčí senát či určen rozhodce, má tento možnost uplatnit postup dle § 5 odst. 3 z.r.ř.¹⁹⁰, tedy vzdát se své funkce. Tento postup (uzavření dohody o postupu v řízení) lze dle názoru Nejvyššího soudu ČR uplatnit i v řízení před stálým rozhodčím soudem¹⁹¹, L. Lisse k tomu však uvádí, že: „*Obecně lze shrnout, že dohoda na postupu v řízení podle ust. § 19 odst. 1 RozŘ [z.r.ř.] je vhodná tam, kde je rozhodčí řízení ad hoc, neboť jde-li o rozhodčí řízení institucionalizované, řídí se takové řízení pravidly stálosti rozhodčí instituce, před kterou se rozhodčí řízení koná. (...) V rozhodčím řízení ad hoc je však vhodné v rozhodčí smlouvě nebo v ní přiložené dohodě odkázat na pravidla, podle nichž bude v rozhodčím řízení případně postupováno, neboť po vzniku sporu nebude zpravidla vůle smluvních stran k dosažení kompromisu na volbě určitých pravidel vysoká.*“¹⁹² Postup v řízení tak může být určen také analogickým použitím statutu nebo řádu stálého rozhodčího soudu, na nějž strany odkážou v rozhodčí smlouvě, případně, jehož znění je v rozhodčí smlouvě citováno. Nejvyšší soud v této souvislosti dále dovedl, že dohoda o postupu v řízení má přednost jak před ustanoveními zákona, tak před rozhodnutími učiněnými rozhodcem v průběhu řízení.¹⁹³

Nedohodnou-li se strany na postupu v řízení způsoby výše uvedenými, je vedení řízení a rozhodování o postupu v něm výhradně na rozhodci, jenž vede řízení způsobem, který považuje za vhodný, a zároveň „*tak, aby bez zbytečných formalit a při poskytnutí stejné příležitosti k uplatnění práv všem stranám byl zjištěn skutkový stav věci potřebný pro rozhodnutí sporu*“¹⁹⁴ Ustanovení § 19 odst. 1 z.r.ř. dále stanoví, že o postupu v řízení rozhoduje předsedající rozhodce, a to v případě, že k tomu byl zmocněn buďto stranami, anebo všemi rozhodci. Předsedajícímu rozhodci však nelze analogickým použitím o.s.ř. připisovat pravomoci, které zákon přiznává předsedovi senátu ve smyslu o.s.ř.

Výše citované ustanovení § 19 odst. 2 věta druhá tak svou formulací zakotvuje tzv. menší formálnost, která je odbornou veřejností vnímána jako významná výhoda

---

¹⁹⁰ „*Rozhodce se může své funkce vzdát jen ze závažných důvodů nebo se souhlasem stran.*“ K tomuto více viz Bělohávek, A. J.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1776 s. ISBN 978-80-7179-342-7. s. 660.

¹⁹¹ Z odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu NS ČR z 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010.

¹⁹² LISSE, Luděk. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 9788072018741. s. 415.

¹⁹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. 23 Cdo 3744/2009.

¹⁹⁴ ust. § 19 odst. 2 věta druhá z.r.ř.

oproti řízení před soudem podle o.s.ř.¹⁹⁵ S nižší formálností však nesporně souvisí i nutnost, aby v zájmu rychlosti, efektivnosti a pružnosti bylo ze strany rozhodců řízení připraveno tak, aby bylo možné spor projednat bez zbytečných průtahů.¹⁹⁶

Zásada, že má být věc projednána bez zbytečných průtahů, se tak uplatní i v rámci dokazování. Ohledně konkrétních postupů a pravidel v rámci dokazování se strany v souladu s výše uvedeným mohou domluvit prostřednictvím dohody o postupu v řízení, kterou lze učinit i v průběhu řízení, čímž je možné zajistit efektivní a rychlou reakci na v řízení nastalou důkazní situaci. Výsledkem dokazování pak má být projednání skutkového stavu tak, aby bylo možné řádně ve věci rozhodnout.¹⁹⁷ Uvedené ostatně vyplývá i ze samotné dikce ustanovení § 19 odst. 2 věta druhá z.r.ř. (viz výše). Prof. Bělohlávek v této souvislosti dovozuje nemožnost analogického použití ustanovení o.s.ř. týkající se rozsudku pro zmeškání a rozsudku pro uznání.¹⁹⁸ Důvodem této nemožnosti je jednak skutečnost, že rozhodčí řízení je jednoinstančním řízením, neboť řízení o zrušení rozhodčího nálezu nelze považovat za přezkum druhou instancí, ev. za opravný prostředek v procesněprávním smyslu, přičemž však potřebu možnosti přezkumu rozsudku pro uznání a rozsudku pro zmeškání nutno považovat za „*součást procesního ordre public*“¹⁹⁹, a jednak také právě zmiňovanou povinnost rozhodce rozhodnout na základě zjištěného skutkového stavu tak, aby bylo možno ve věci rozhodnout, tedy v zásadě jeho povinnost věc vždy projednat.

Vycházejíc z výše uvedeného však v žádném případě nelze uzavřít, že by soud byl povinen zjišťovat skutkový stav investigativním způsobem a v podstatě tak nahrazovat aktivitu některé ze stran (z povahy věci především strany žalované). Rozhodce tak může vycházet pouze z tvrzení a důkazů předložených pouze jednou ze stran (žalobcem) v případě pasivity strany druhé, bude však předkládaná tvrzení a důkazy posuzovat i po stránce jejich věrohodnosti.

Na základě zde předestřených skutečností lze dle mého názoru zcela jednoznačně dovodit, že koncentrací řízení jako postup v řízení je nejenom za určitých okolností

---

¹⁹⁵ Bělohlávek, A. J.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1776 s. ISBN 978-80-7179-342-7. s. 664.

¹⁹⁶ Ibidem.

¹⁹⁷ Ibidem, s. 686.

¹⁹⁸ Ibidem, s. 691.

¹⁹⁹ Ibidem, s. 691.

možné uplatnit, ale její uplatnění je v zájmu rychlosti a efektivnosti rozhodčího řízení žádoucí. Vzhledem k vysoké autonomii vůle stran v rozhodčím řízení se tak může uplatnit koncentrace řízení v zásadě v jakékoli podobě, povahou však bude vždy nejbližší koncentraci soudcovské.

Je totiž možné si dost dobře představit např. ustanovení dohody o postupu v řízení uzavřené před zahájením rozhodčího řízení, které určí poslední moment řízení, kdy mohou strany předložit důkazy či tvrdit skutečnosti s eventuální lhůtou k reakci v zájmu zachování dynamičnosti řízení. Taková dohoda se jeví jako výhodné řešení pro strany, které mají zájem především na rychlém rozhodnutí sporu.

Další možností řešení koncentrace rozhodčího řízení je koncentrace rozhodnutím rozhodce ve smyslu ust. § 19 odst. 2 z.r.ř., kdy rozhodce typicky v případě, že jedna ze stran způsobuje průtahy ať už pasivitou, nebo postupným uváděním skutečností a důkazů s většími časovými odstupy bez legitimního důvodu, uplatní postup, který se mu jeví být vhodným, tedy určí lhůtu k uvedení skutečností a důkazů s tím, že k žádným později uvedeným skutečnostem a důkazům již nepřihlédne.²⁰⁰ Uvažovat lze také i o případném zařazení ustanovení upravujícího možnost koncentrace řízení do statutu či řádu stálého rozhodčího soudu.²⁰¹

K druhé uvedené možnosti koncentrace v rámci rozhodčího řízení se však váže i problematika nutnosti sdělit stranám související poučení a bez zajímavosti také není ani soudy dovozována poučovací povinnost rozhodce poskytnout poučení dle § 118a o.s.ř.²⁰² Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07 pak dokonce uvádí, že v případě poučovací povinnosti je potřeba použít o.s.ř. přiměřeným způsobem: *„Rozhodce nemůže být pouze pasivním činitelem, ale způsobem vedení řízení musí zajistit, aby jeho rozhodnutí nebylo překvapivé. K dosažení tohoto cíle se v*

---

²⁰⁰ viz např. Rozhodčí nález Rsp 846/07: *„Výzvu k tomu, aby strany v přiměřené lhůtě uplatnily veškeré jim známé argumenty a navrhly veškeré jim známé důkazy nebo důkazy, které mohou rozumně předpokládat se současným poučením, že rozhodčí senát zamýšlí věc projednat v plném rozsahu při jednom ústním jednání a že nemusí být dána možnost k dodatečným vyjádřením nebo k dodatečným důkazním návrhům, je nutné chápat jako rozhodnutí o koncentraci řízení.“*

²⁰¹ Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, který je jediným reálně fungujícím stálým rozhodčím soudem v ČR žádné obdobné ustanovení neobsahuje, nicméně uvedený postup zde vyloučen rovněž není. Vyhledáno na internetových stránkách Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky: www.soud.cz/rady/rad-rozhodciho-soudu-01-07-2012-uz-01-10-2015.

²⁰² viz např. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 4. 2004, č. j. 11 Cm 91/2002-37.

civilním soudním řízení uplatňuje poučovací povinnost soudu; není důvodu, proč by poučovací povinnost neměl mít rozhodce, jenž v rozhodčím řízení plní roli rozhodovacího orgánu místo soudu. Zákon poučovací povinnost rozhodce neupravuje, a proto je namíste přiměřeně použít občanského soudního řádu (§ 30 RoZŘ [z.r.ř.]).“ Nejvyšší soud vedle poučovací povinnosti dle § 118a odst. 3 o.s.ř. dovedl dokonce povinnost rozhodce (rozhodčího senátu) účastníky poučit ve smyslu ust. § 119a odst. 1 o.s.ř.²⁰³

Z poněkud jiného hlediska pak poučovací povinnost rozhodců řeší rozhodčí praxe, v rámci níž se setkat například s názorem, že ke koncentraci rozhodčího řízení nedojde v případě, že na ni a její důsledky nebyly strany upozorněny.²⁰⁴ Zároveň však byl v praxi vysloven názor, že možnost omezení „taktizování stran“ prostřednictvím koncentrace je v rozhodčím řízení nejen možná, ale i žádoucí. S tímto názorem s ohledem na shora uvedené nelze nesouhlasit. *„Je to právě rozhodčí řízení, v němž by rozhodčí senát měl vhodným způsobem omezit prostor pro to, co je někdy označováno jako taktizování stran, tj. například vnášení argumentů a významných důkazů teprve v pozdějších fázích řízení apod. Takový prostor mají rozhodci (podstatně více než soudci v řízení nalézacím civilním soudním) obzvláště za situace, kdy i vývoj obecného civilního řízení soudního jde v ČR velmi významně směrem podpory omezování takových procesních praktik ve smyslu zásadní podpory koncentrace řízení.“*²⁰⁵

---

²⁰³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. 23 Cdo 3749/2008.

²⁰⁴ Rozhodčí nález Rsp 1003/08: *„V rozhodčím řízení je přípustná koncentrace projednávání věci, pokud jsou na to strany upozorněny. Je proto například zapotřebí zohlednit námitku neplatnosti smlouvy za situace, kdy sice strany byly vyzvány k tomu, aby se v plném rozsahu vyjádřily a předložily veškeré důkazní návrhy, nebyly však upozorněny buď výslovně na to, že pozdější tvrzení a námitky nebudou přijaty, nebo že se takto může stát.“*

²⁰⁵ Rozhodčí nález Rsp 1003/08.

9 Prvky koncentrace řízení ve francouzském civilním procesu

Úvodem nutno říci, že koncentrace jako pojem ve francouzském civilním procesu, tedy *la concentration* (ev. *le principe de concentration*) je významově poněkud odlišným (a v určitém smyslu širším) pojmem od koncentrace řízení v českém civilním procesu. *La concentration* (koncentrace) v zásadě představuje požadavek na hospodárnost řízení, jenž se realizuje dvěma základními způsoby, a to buďto nutností uvést veškeré nároky již v žalobním návrhu (v důsledku čehož jsou strany nuceny v případě dalších souvisejících nároků podat další žalobní návrh), anebo možností vést komplexnější spor, jenž však musí zahrnovat veškeré související nároky, ohledně nichž již nový žalobní návrh podat nelze. Pro potřeby této práce se budu zabývat koncentrací řízení ve smyslu české právní úpravy.

Přístup francouzského zákonodárce ke koncentraci civilního řízení je, zdá se, zcela odlišný od přístupu zákonodárce v České republice. Navzdory tomu lze říci, že zájem na urychlení řízení a jeho zjednodušení mají oba tyto zákonodárci, přičemž jeho faktická realizace se v mnoha ohledech liší.

Code de procédure civile (dále již jen „CPC“) zakotvuje koncentraci řízení v podobě, kterou nejlépe popsat jako koncentrace soudcovská, kde je zcela na uvážení soudce, od kterého momentu řízení nebudou strany moci předkládat další návrhy (*ordonnance de clôture*).²⁰⁶ Soud v takovém případě rozhodne o koncentraci s tím, že proti takovému rozhodnutí není odvolání přípustné. Případné návrhy či tvrzení učiněné po rozhodnutí o koncentraci nesmí být s určitými výjimkami soudem přijaty.²⁰⁷ Tyto výjimky vyplývají jednak z ustanovení čl. 783 CPC, jednak jich několik bylo dovozeno francouzskou civilněprocesní jurisprudencí.²⁰⁸

Skutečnosti a důkazy předložené na poslední chvíli však dle literatury mohou být soudem odmítnuty z důvodu, že nebyly předloženy včas (*en temps utile*), v opačném

---

²⁰⁶ čl. 782 a násl. CPC

²⁰⁷ CROZE, Hervé, Christian MOREL a Olivier FRADIN. *Procédure civile: manuel pédagogique et pratique*. Paris: Litec, 2001, 403 s. ISBN 2-7111-3281-1. s. 278.

²⁰⁸ *Ibidem*, s. 279.

případě musí soud rozhodnutí o nepřípustnosti dalších návrhů (*ordonnance de clôture*) v zájmu ochrany procesních práv protistrany zrušit.²⁰⁹ V důsledku zrušení tohoto rozhodnutí se pak stranám opět otevře možnost činit důkazní a jiné návrhy.

Zajímavým jevem francouzského civilního procesu je tzv. *caducité*, již bych v českém právním jazyce označila jako prekluzi úkonu. Zákon tak u určitých procesních úkonů, které mají být učiněny v určité lhůtě, stanoví povinnost soudu rozhodnout o jejich promlčení. Typicky se jedná např. povinnost žalovaného zvolit si právního zástupce v řízeních s povinným zastoupením advokátem.

V této souvislosti pak pro francouzský civilní proces obecně platí, že odpovědnost za výsledek sporu plně leží na stranách sporu, resp. na jejich advokátech, kteří na základě jim klienty poskytnutého mandátu nesou odpovědnost za procesní korektnost a projednatelnost svých (žalobních) návrhů. Tato procesní odpovědnost advokátů je oproti České republice výrazně posílena absencí poučovací povinnosti soudu vůči účastníkům zastoupeným advokátem.

Procesní odpovědnost je zde na strany kladena rovněž přísnými požadavky na komunikaci stran sporu: protistrana musí být seznámena s veškerými procesními úkony účastníka pod sankcí jejich nulitnosti. Za poměrně zajímavý jev lze také považovat povinnost advokátů respektovat a dodržovat zásadu kontradiktornosti.²¹⁰

S odpovědností advokáta je úzce spjata problematika povinného zastoupení účastníků advokátem neboli advokátský proces, s nímž se ve francouzském civilním procesu poměrně často setkáme i před soudem prvního stupně, v řízeních před soudem *Tribunal de grande instance*²¹¹ dokonce nalezneme povinné zastoupení účastníků advokátem jako obecnou zásadu s tím, že zákon určí, kdy účastník před tímto soudem zastoupen advokátem býti nemusí. V praxi to pak znamená, že advokát žalobce musí být označen již v žalobním návrhu a v patnáctidenní lhůtě od doručení předvolání straně žalované je tato povinná zvolit si advokáta a o jeho osobě informovat soud a protistranu. V případě ukončení zastupování ze strany advokáta v řízeních s povinným zastoupením účastníků advokátem je pak možné řízení přerušit. Tyto advokátské procesy probíhají

---

²⁰⁹ Ibidem, s. 280.

²¹⁰ Ibidem, s. 177.

²¹¹ soud prvního stupně obecného práva

téměř výhradně písemně a jsou z velké části založeny na komunikaci mezi advokáty stran.

Za hodnou zmínky také považují francouzskou úpravu dokazování, v rámci něhož si strany řízení samy určí, jaké důkazní prostředky k prokázání jejich tvrzení budou použity a do jaké míry. Důkazy strany zpravidla samy obstarají. Soud pak již následně pouze konstatuje, kdy je na základě předložených důkazů možné věc rozhodnout. Tato procesní pravidla dle mého názoru soud výrazně odbřemeňují od obstarávání a provádění důkazů a činění rozhodnutí s tím souvisejícími – soud se nemusí zabývat otázkou, které důkazy a z jakého důvodu provede či neprovede.²¹² Zároveň takovou úpravu považují za projev velké procesní a s tím související profesní odpovědnosti advokáta, který je ve vlastním zájmu povinen svého klienta zastupovat a vést tak, aby řízení probíhalo hladce a hospodárně. Reálně v těchto řízeních takto ani nevznikne potřeba, natož povinnost soudu účastníky neustále o jejich povinnostech poučovat, neboť advokát jakožto profesionál má znát procesní i hmotné právo do takové míry, aby byl schopen svého klienta ve sporu odborně vést a zastupovat.

Dalším zajímavým a v české právní úpravě absentujícím institutem (nicméně srov. s klidem v řízení, § 110 o.s.ř.) je tzv. promlčení řízení (*péremption d'instance*). K promlčení řízení dojde v případě, že strany sporu zůstanou nečinnými po dobu dvou let. K takovému promlčení však soud nebude přihlížet ex offio, nýbrž až na návrh protistrany. Toto promlčení řízení však není nikterak spjata s promlčením hmotněprávním, tudíž v případě, že nárok v hmotněprávním smyslu promlčen není, lze se jej opět domáhat soudní cestou. Dojde-li však k promlčení řízení až v průběhu odvolacího řízení, bude se již jednat o věc pravomocně rozsouzenou (*res iudicata*), neboť soudem prvního stupně již bylo vydáno rozhodnutí, ohledně něhož se odvolací řízení vede (čl. 389 a násl. CPC).²¹³ Dojde-li k promlčení řízení, půjdou náklady řízení k tíži žalobce jakožto iniciátora promlčeného řízení.²¹⁴

---

²¹² Soud však může obstarávat i provádět důkazy sám, naskytne-li se v řízení taková potřeba.

²¹³ CROZE, Hervé, Christian MOREL a Olivier FRADIN. Procédure civile: manuel pédagogique et pratique. Paris: Litec, 2001, 403 s. ISBN 2-7111-3281-1. s. 239.

²¹⁴ LOÏC, Cadiet a JEULAND, Emmanuel. Droit judiciaire privé. Vyd. 4. Paris: Éditions du juris-classeur, 2004, 1000 s. ISBN 2-7110-0362-0. s. 514.

Obecně v rámci francouzského civilního soudního řízení lze uvádět nové navrhopat důkazy k podpoře nároků uplatněných v řízení před soudem prvního stupně²¹⁵, přičemž uplatňování nároků nových v odvolacím řízení obecně přípustné není (s několika výjimkami).²¹⁶ Tendence judikatury francouzských vyšších soudů však nasvědčuje tomu, že strany sporu s povinným zastoupením advokáta mohou navrhopat (předkládat) nové důkazy pouze do momentu ukončení vyšetřování, tedy do rozhodnutí soudu o tom, že na základě doposud předložených skutečností a důkazů je již možno rozhodnout ve věci samé.

Navzdory tomu lze zcela jednoznačně konstatovat, že odvolací řízení ve francouzském civilním sporném procesu není postaveno na principu neúplné apelace, jak je tomu v České republice, naopak v takovém řízení často dochází i ke skutkovému a důkaznímu „vyvrcholení“ sporu, přičemž literatura výslovně pojednává o odvolacím řízení jako o další evoluci sporu jak po jeho argumentační, tak po důkazní a skutkové stránce (*double degré de juridiction*).²¹⁷

---

²¹⁵ čl. 563 CPC

²¹⁶ CROZE, Hervé, Christian MOREL a Olivier FRADIN. Procédure civile: manuel pédagogique et pratique. Paris: Litec, 2001, 403 s. ISBN 2-7111-3281-1. s. 166.

²¹⁷ Ibidem.

Závěr

Koncentrace řízení v českém právním řádu již zaujímá poměrně významné místo a instituty, které jsou jejími projevy, byly v průběhu novelizace o.s.ř. rozšířeny. V platné právní úpravě se přitom uplatňuje pouze koncentrace řízení zákonná, ke které zpravidla dochází v souvislosti s koncem přípravného jednání, prvního jednání a v jistých případech až k vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně, a to přímo ze zákona. Dle předchozích úprav ke koncentraci řízení mohlo dojít i z rozhodnutí soudu, byly-li splněny podmínky stanovené zákonem. Tato soudcovská koncentrace řízení byla po poměrně krátkém čase novelizací o.s.ř. zrušena, což považuji za poměrně unáhlený krok, neboť v předmětné úpravě byl dle mého názoru prostor pro zvýšení její efektivity.

Plošné uplatňování výhradně zákonné koncentrace tak může do určité míry mít negativní vliv na dynamičnost řízení ve smyslu možnosti stran reagovat na předchozí tvrzení druhé strany. Na tuto skutečnost reagovaly vyšší soudy poněkud nešťastným způsobem, když se pokusily definovat pojem prvního jednání a učinily tak dosti široce. Nabízí se proto otázka, zda jsou vyšší soudy s posilováním zásady koncentrace ztotožněny, a zda se spíše svou rozhodovací praxí z určitého hlediska nesnaží nižší soudy „navádět“ k obcházení zákonné koncentrace např. judikováním mnohdy nadbytečných požadavků na poučení o koncentraci a jeho obsah.

Zákonodárce však formulací jednotlivých ustanovení souvisejících s koncentrací řízení nabízí další otázky směřující jednak k jeho samotnému záměru, jednak také ke způsobu praktické aplikace těchto ustanovení. Na některé z těchto otázek jsem se touto prací pokusila nabídnout odpovědi, uvědomuji si však, že se nemusí jednat o odpovědi jednoznačné, či odpovědi reagující na veškeré otázky, které předmětná ustanovení nabízí. Z vlastní zkušenosti ovšem mohu říci, že v právu, a to zejména v rámci jeho aplikace, se lze k jednoznačným odpovědím dopracovat poměrně výjimečně, neboť mnohé – i kontradiktorní – názory mohou být podloženy kvalitními a relevantními argumenty. Nejednotnost názorů na problematiku však často vede k obrácení pozornosti odborné veřejnosti k dané oblasti a vyvolání sofistikované diskuse, která nejednou končí i skutečným (byť částečným) řešením jednotlivých problémů úpravy ze strany zákonodárce.

Věřím, že i poukazem na částečnou problematičnost úpravy koncentrace řízení a její aplikace, demonstrací možností koncentrace řízení v rozhodčím řízení s důrazem na praktičnost koncentrace v méně formalizovaných sporech a autonomii vůle stran, a rovněž i krátkou ukázkou koncentrace řízení ve francouzském civilním procesu se mi povedlo k odborné diskusi o koncentraci řízení a jejich mezích přispět, neboť mám za to, že tyto lze novelizací úpravy posunout. Lze tak učinit zejména úvahami de lege ferenda o zmírnění požadavků na poučení a jeho obsah ze strany soudu (např. v případech, kdy jsou účastníci řízení zastoupeni advokátem, který jakožto profesionál by obsah zákonné koncentrace znát měl, a navzdory tomu jsou rozhodnutí soudů prvních stupňů rušeny v důsledku nedostatku poučení o koncentraci, která, nastane-li dle ust. § 118b odst. 1 o.s.ř., ani nemá oporu v zákoně), o povaze rozsudku vydaného v důsledku nesplnění povinnosti vyjádřit se k žalobě ve smyslu ust. § 114b o.s.ř. či nedostavení se k nařízenému přípravnému jednání dle ust. § 114c o.s.ř., nebo také o možnosti opětovného zařazení soudcovské koncentrace do civilního řízení.

Seznam zkratek

- **o.s.ř.** - zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- **c.ř.s.** - 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní)
- **z.r.ř.** – zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů
- **CPC** – Code de procédure civile
- **Nejvyšší soud** – Nejvyšší soud České republiky
- **Ústavní soud** – Ústavní soud České republiky

Seznam použité literatury a pramenů

Zákonná úprava

- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- Zákon č. 216/1992 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- Zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní)
- Zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví
- Zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních
- Zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Zákon č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Zákon č. 171/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád
- Zákon č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád
- Code de procédure civile (FR)

Odborné publikace

- HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, 191 s. ISBN 9788087212516.
- WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 7., aktualiz. a dopl. vyd.* Praha: Linde Praha, 2014, 621 s. ISBN 9788072019403.
- Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0.
- Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9.

- WINTEROVÁ, A., Koncentrace civilního soudního řízení. Bulletin advokacie, 2001, roč. 2001, č. 4, s. 8-23.
- SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. Civilní proces: obecná část a sporné řízení. V Praze: C.H. Beck, 2014, 432 s. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 9788074002793.
- BARTONÍČKOVÁ, Klára a Jana KŘIVÁČKOVÁ. Koncentrace civilního soudního řízení zavedená zákonem č. 7/2009 Sb. a problémy s ní spojené. [Právní rozhledy 17/2009, s. 611].
- GERLOCH, Aleš. Teorie práva. 4., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 343 s. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 9788073800239.
- WINTR, Jan. Říše principů: obecné a odvětvové principy současného českého práva. Praha: Karolinum, 2006, 278 s. ISBN 8024612461.
- HORA, Václav. Československé civilní právo procesní. Praha, 1923.
- KÜHN, Zdeněk. Aplikace práva ve složitých případech: k úloze právních principů v judikatuře. Praha: Karolinum, 2002, 419 s. ISBN 8024604833.
- Jaromír Jirsa: Perspektivy českého civilního procesu, [Právní rozhledy 12/2008, s. 427].
- Karel Svoboda: Nový režim koncentrace v civilním sporu – z bláta do louže, [Bulletin advokacie 3/2009, s. 22].
- FIALA, Josef. Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu. Praha: Univerzita Karlova, 1974. Acta Universitatis Carolinae, 21, 1974.
- LAVICKÝ, Petr. Občanský soudní řád (§ 1 až 250l): Zákon o rozhodování některých kompetenčních sporů. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Praktický komentář. ISBN 9788074789861.
- SVOBODA, Karel. Dokazování. Praha: ASPI, 2009, s. 9-391. ISBN 9788073574147.
- SVOBODA, Karel. Nové instituty českého civilního procesu. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 239 s. ISBN 9788073577223.
- MACUR, Josef. Dělení důkazního břemena v civilním soudním sporu. Brno: Masarykova univerzita, 1996, 162 s. ISBN 8021014032.

- Jana Křiváčková, Klára Hamuláková: Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe, [Právní rozhledy 12/2010, s. 441].
- Karel Svoboda: Pár poznámek k novému režimu koncentrace civilního sporu, [Bulletin advokacie 11/2009, s. 38].
- HROMADA, Miroslav. Poučovací povinnost v civilním procesu. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 9788074004636.
- Bělohávek, A. J.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1776 s. ISBN 978-80-7179-342-7.
- LISSE, Luděk. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 9788072018741.
- CROZE, Hervé, Christian MOREL a Olivier FRADIN. Procédure civile: manuel pédagogique et pratique. Paris: Litec, 2001, 403 s. ISBN 2-7111-3281-1.
- LOÏC, Cadiet a JEULAND, Emmanuel. Droit judiciaire privé. Vyd. 4. Paris: Éditions du juris-classeur, 2004, 1000 s. ISBN 2-7110-0362-0.

Internetové odkazy

- www.soud.cz/rady/rad-rozhodciho-soudu-01-07-2012-uz-01-10-2015

Judikatura

- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. srpna 2003, sp. zn. 21 Cdo 968/2003
- Rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. 22 Cdo 4272/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. října 2003, sp.zn. 29 Odo 296/2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. 30 Cdo 2250/2012
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2165/2004

- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. dubna 2004, sp. zn. 25 Cdo 798/2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 1. 2008, sp. zn. 21 Cdo 221/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 9. 2003, sp. zn. 32 Odo 616/2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. 32 Odo 382/2004
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. 32 Odo 387/2004
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 33 Cdo 4645/2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 5. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2520/2004
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 3. 2005, sp. zn. 32 Odo 1049/2004
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2433/2004
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 29 Odo 1538/2006
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. července 2003, sp. zn. 21 Cdo 818/2002
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 1. 2011, sp. zn. 32 Cdo 2/2010
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 2002, sp. zn. 21 Cdo 426/2002
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 7. 2003, sp. zn. 21 Cdo 818/2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2003, sp. zn. 29 Odo 715/2002
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.5. 2010, sp. zn. 23 Cdo 3749/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.04.2007, sp. zn. 32 Odo 1528/2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. 23 Cdo 3744/2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. 23 Cdo 3749/2008

- Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/201
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 8. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 4. 2010, sp. zn. 28 Cdo 604/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.10.2002, sp. zn. 21 Cdo 370/2002
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1835/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 4. 2005, sp. zn. 22 Cdo 921/2005
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 12. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2302/2007
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR z 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010
- Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. IV. ÚS 611/2005 ze dne 8. 2. 2006
- Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. IV. ÚS 125/05 ze dne 7. 2. 2006
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I.ÚS 3227/07
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 08.03.2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07
- Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 4. 2006, sp. zn. 17 Co 487/2005
- Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 12. 6. 2006, č. j. 15 Co 282/2006
- Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 7. 2009, sp. zn. 15 Co 306/2009
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 4. 2004, č. j. 11 Cm 91/2002-37
- Rozhodčí nález Rsp 846/07
- Rozhodčí nález Rsp 1003/08
- Rozhodčí nález Rsp 1003/08

Resumé

Tématem této diplomové práce je koncentrace řízení a její meze. Koncentrace řízení je prostředkem zabezpečujícím rychlost, hospodárnost a efektivitu civilního řízení, přičemž v českém právním řádu má místo zejména v řízeních sporných. Koncentrace řízení je úzce spojena se zásadou koncentrace řízení, která je oborovou zásadou občanského práva procesního a stojí v opozici vůči zásadě jednotnosti řízení. Ke koncentraci řízení může dojít v několika momentech řízení souvisejících s koncem přípravného jednání, prvního jednání a vyhlášením rozsudku soudu prvního stupně. Koncentrace řízení je nezbytně spojena také s principem neúplné apelace, jenž se uplatňuje v odvolání proti rozhodnutím soudu prvního stupně ve věcech projednávaných v režimu zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a její uplatnění souvisí rovněž s institutem kvalifikované výzvy k vyjádření.

V praxi se lze poměrně často setkat s nepochopením principů koncentrace, a to i ze strany samotných soudů, které jednotlivá ustanovení občanského soudního řádu aplikují a mnohdy tak činí nesprávně s úmyslem se koncentraci řízení vyhnout. S tímto jevem jsem se sama při své praxi setkala, a proto se tato diplomová práce nezaměřuje pouze na obecnou stránku příslušných institutů a projevů koncentrace řízení, ale také na problematické aspekty těchto institutů a souvisejících jevů, přičemž se snaží poskytnout odpovědi na některé otázky, které nabízejí jednotlivá předmětná ustanovení a jejich aplikace.

Celá práce je systematicky rozdělena do devíti kapitol, z nichž některé jsou rozděleny do podkapitol. Úvodní kapitola této práce je zaměřena na zásadu koncentrace řízení, její pojem a účel. Nabídne také stručný historický náhled a v jeho kontextu také východiska současné úpravy koncentrace. Následující kapitoly představí jednotlivé typy koncentrace řízení, tedy zákonnou a soudcovskou koncentraci řízení a jejich prvky v současné úpravě civilního procesu, a dále pak nezbytně související procesní břemena a povinnosti účastníků řízení - povinnost tvrzení a důkazní a břemeno tvrzení a důkazní břemeno. Čtvrtá kapitola představí prvky koncentrace řízení ve fázi přípravy jednání, jímž instituty jsou mimo jiné kvalifikovaná výzva k vyjádření a přípravné jednání, se zaměřením na podmínky vydání kvalifikované výzvy a povahu rozhodnutí, jež může být

v této souvislosti vydáno. Pátá kapitola a šestá kapitola prezentují koncentraci řízení nastávající v souvislosti s první jednáním ve věci s přihlédnutím ke vlivu změny žalobního návrhu a koncentraci řízení k vyhlášení rozhodnutí soudu prvního stupně v souvislosti s principem neúplné apelace. V těchto kapitolách jsou rovněž rozebrány výjimky z koncentrace a omezení odvolacích důvodů dle příslušných ustanovení zákona. Sedmá kapitola pak v návaznosti na předchozí kapitoly představí problematiku poučovací povinnosti soudu tak, jak vyplývá ze zákona a související judikatorní praxe vyšších soudů.

Jedna ze závěrečných kapitol se pokouší nastínit možnost koncentrace řízení v rámci rozhodčího řízení vedeného dle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, taktéž s přihlédnutím k praxi vyšších soudů, a také k rozhodčí praxi. Poslední kapitola uvádí některé prvky koncentrace řízení ve francouzské civilněprocesní úpravě, avšak vycházejíc z jejího pojetí v českém právním řádu.

Předkládaná diplomová práce vychází zejména z relevantní literatury zaměřené jak na civilní proces a občanský soudní řád ve všeobecnosti, tak i na jednotlivé dílčí otázky, kterými se tato práce zabývá. Opomenuta nejsou ani judikatura a průvodní dokumenty k návrhům jednotlivých citovaných zákonů a jejich novelizacím.

Summary

This thesis is concerned with „**concentration of proceedings**“ and its limits. Concentration of proceedings is a means of ensuring expeditious, economical and effective civil process. In Czech law, it applies in particular in the contentious proceedings. Concentration of proceedings is closely related to the principle of concentration which one of the general principles of civil law procedure, and is opposed to the principle of unitary process. The concentration of proceedings may take place at several points in time in the process in connection with the end of the preparatory meeting, of the first hearing and the announcement of the first instance judicial ruling. The concentration of proceedings is necessarily interconnected with the „principle of partial appellation“ which applies in appeal proceedings against first instance judicial rulings under the Act. No. 99/1963 Coll., civil procedure act, as amended. The application of the concentration of proceedings also relates to the concept of “qualified call for response”.

In fact, it is not uncommon that the functioning of concentration of proceedings is misunderstood, including by the courts themselves who often misapply the relevant provisions of the civil procedure act with the view of avoiding concentration of proceedings. In my practical experience, I have encountered such situation. Thus this thesis focuses not only on the general aspects of the relevant concepts and of the implications of the concentration of proceedings, but also on the problem causing aspects of these concepts and their ramifications. It aims to provide answers to certain questions posed by the individual relevant provisions and their implementation.

The thesis is systematically divided into nine chapters some of which are subdivided. The introductory chapter of this thesis discusses the principle of concentration of proceedings, its definition and rationale. It also covers a brief historical overview including the origins of the current law of concentration of proceedings. In the following chapters I turn to the two types of concentration of proceedings, namely statutory concentration and judicial concentration of proceedings and how they are reflected in the current civil procedure law, and furthermore to the closely related duty to allege and duty of proof and burden of allegation and burden of proof. Chapter IV

deals with the aspects of concentration of proceedings at the stage of preparation for trial which involves among others the qualified call for response and a preparatory meeting. The chapter focuses on the conditions for issuing of a qualified call and the nature of the decision that can be issued in this situation. Chapter V and VI. address the concentration of proceedings that takes place in connection with the first hearing (considering in particular the effects of amendment of the plaintiff's claims) as well as the concentration of proceedings at the point of announcement of the first instance judicial ruling in light of the principle of partial appeal. These chapters also analyse the exceptions and exemptions from concentration of proceedings and the limitation of appeal grounds under the relevant statutory provisions. Chapter VII. concerns the issues relating to the court's duty to instruction/warning as set forth in the statute and decision making practice of higher courts.

One of the closing chapters aims to outline the practicality of concentration of proceedings in arbitration under Act no. 216/1994 Coll, on arbitration and enforcement of arbitration awards, in light of the higher courts and arbitration panels decision making practice. The final chapter touches on concentration of proceedings in French civil process law, all the time from the viewpoint of the Czech law.

The thesis draws mainly from the relevant books on civil process and the civil process act in general, as well as books and articles on the particular issues this thesis deals with, judicial decisions and explanatory memoranda accompanying the relevant bills.

Název práce v anglickém jazyce

Concentration of proceedings and its limits

Klíčová slova

koncentrace řízení
poučovací povinnost
neúplná apelace
první jednání
příprava jednání

Key words

concentration of proceedings
court's duty to instruction
partial appellation
first hearing
preparation for trial